Ãàçåòà âûõîäç³öü ç ñàêàâ³êà 1990 ãîäà ¹ 50 (1305) 14 ÑÍÅÆÍß 2016 ã.

Ïåðøû ¡ñåáåëàðóñê³ êàíãðýñ - ïðàâîäç³¢ñÿ ç 18 (5) ñíåæíÿ 1917 ãîäà ¢ Ìåíñêó Âÿë³êàé áåëàðóñêàé ðàäàé. Ïàñåäæàíí³ àäáûâàë³ñÿ ¢ ïåðûÿä 18-30 (5 - 17) ñíåæíÿ 1917 ãîäà ç ìàòýðûÿëüíàé ïàäòðûìêàé Íàðîäíàãà êàì³ñàðûÿòó ÐÑÔÑÐ. Ç'åçä ñàáðà¢ øìàòë³ê³õ áåëàðóñê³õ ïàë³òû÷íûõ äçåÿ÷î¢, ÿê³ÿ ïðàäñòà¢ëÿë³ íàñòóïíûÿ ãóáåðí³: Ìåíñêóþ, Ìàã³ë¸¢ñêóþ, Â³öåáñêóþ, Ñìàëåíñêóþ, Ãàðàäçåíñêóþ. Òàêñàìà íà ç'åçä ïðûáûë³ ïðàäñòà¢í³ê³ áåëàðóñêàìî¢íûõ ïàâåòà¢ Êî-âåíñêàé ³ Â³ëåíñêàé ãóáåðíÿ¢.

Äýëåãàòû Êàíãðýñó. Çëåâà íàïðàâà ñÿäçÿöü, ïåðøû ðàä: 1. ßçýï Ìàìîíüêà, 2. ²ãíàò Äâàð÷àí³í, 3. Ëÿâîí Äóáåéêà¢ñê³, 4. ?, 5. ßçýï Ë¸ñ³ê, 6. ßçýï Âàðîíêà, 7. ßçýï Äûëà, 8. ?, 9. Ê³ïðûÿí Êàíäðàòîâ³÷, 10. Ñûìîí Ðàê-Ì³õàéëî¢ñê³, 11. Ïàëóòà Áàäóíîâà, 12. Ìâàí Êðàñêî¢ñê³, 13. Â. Ìóõà. Ñòàÿöü, ïåðøû ðàä: 6. ×. Áåäóëÿíêà, 7. Àíòîí Ëÿâ³öê³ (ßäâ³ã³í Ø.), 8. Ïà¢ë³íà Ìÿäç¸ëêà, 16. Ëþäâ³êà Ñ³â³öêàÿ (Çîñüêà Âåðàñ), 17. Àëåñü ×àðâÿêî¢. Ñòà³öü ó äðóã³ì ðàäçå ÷àöâ¸ðòû çëåâà Àëÿêñàíäð Àñòðàìîâ³÷ (Àíäðýé Çÿçþëÿ). Óñ³õ âûøýé Ôåë³êñ Ãàëàâà÷". Ïàâîäëå Çîñüê³ Âåðàñ.

Äà 27 (14) ñíåæíÿ áûëî çàðýã³ñòðàâàíà 1872 äýëåãàòû, ïðû÷ûì 1167 ç ïðàâàì ãîëàñó, à 705 ç äàðàä÷ûì ãîëàñàì. Ó áîëüøàñö³ íàñòà¢í³ê³, âàéñêî¢öû ³ ÷ûíî¢í³ê³. Ñòàðøûí¸ì ç'åçäó áû¢ àáðàíû ê³ðà¢í³ê Áåëàðóñêàé âàéñêîâàé ðàäû ßí Ñåðàäà.

Êàíãðýñ óõâàë³¢ øýðàã ïàñòàíîâà¢, ì³æ ³íøûì àáâÿñö³¢ ïðàâà áåëàðóñêàãà íàðîäà íà íåçàëåæíàñöü ³ ñàìàâûçíà÷ýííå, à òàêñàìà ïðûíÿööå äýìàêðàòû÷íàé ôîðìó ¢ðàäó. Ïàä÷àñ ïàñåäæàííÿ ìîæíà áûëî çà¢âàæûöü ðîçí³öó ¢ ïàë³òû÷íûõ ïîãëÿäàõ ïàì³æ äýëåãàòàì³ ç çàõàäó ³ ¢ñõîäó Áåëàðóñ³. ²êàë³ ïåðøûÿ êàçàë³ ïðà áóäçü-ÿêóþ ôîðìó à¢òàíîì³³ àëüáî íåçàëåæíàñöü êðà³íû, òî äðóã³ÿ áà÷ûë³ áóäó÷ûíþ Áåëàðóñ³ ¢ ñêëàäçå äýìàêðàòû÷íàé Ðàñå³.

Êàíãðýñ âûáðà¢ Ðàäó Êàíãðýñó, ó ñêëàä ÿêîé óâàéøî¢ 71 ïðàäñòà¢í³ê ðîçíûõ ïàë³òû÷íûõ ïàðòûÿ¢.

Ó íî÷û ç 30 (17) ñíåæíÿ íà 31 (18) ñíåæíÿ 1917 ãîäà áóäûíàê, ó ÿê³ì ïðàõîäç³¢ Êàíãðýñ áû¢ àòà÷íû áàëüøàâ³öê³ì³ àòðàäàì³. Ó çàë ïàñåäæàííÿ ¢âàéøë³ íàðîäíû êàì³ñàð ¢íóòðàíûõ ñïðàâà¢ Ðýçàíñê³ ðàçàì ç ê³ðà¢í³êîì ãîðàäà Ì³õà³ëàì Êðûâàøý³íûì ³ ïàâåäàì³ë³ ïðà ðîñïóñê ç'åçäó ³ àðûøò ïðýçûäûþìó. Ó çàëó ¢ðûâàþööà ¢çáðîåíûÿ ñàëäàòû Ïåðøàãà Ìåíñêàãà ïÿõîòíàãà ïàëêà íà÷àëå ç ïðàïàðø÷ûêà Ðàìí¸âûì. Ïðýçûäûþì àêðóæàíû. Ó çàëå ðàñïà÷ûíàåööà ïàáóäîâà áàðûêàäà¢, êóëåìåòíûÿ áà³. Àäíàê íÿãëåäçÿ÷û íà ãýòà ïðýçûäûþì áû¢ àðûøòàâàíû ³ íàê³ðàâàíû ¢ Ñàâåò íàðîäíûõ êàì³ñàðà¢, äýëåãàòû ç'åçäó ðàçàãíàíûÿ.

Ðàäà Êàíãðýñó ¢æî íåëåãàëüíà ñàáðàëàñÿ íà íàñòóïíû äçåíü. Ïàéøë³ ïàë³òû÷íûÿ ïðàöýñû, ÿê³ÿ çàêîí÷ûë³ñÿ 25-ì ñàêàâ³êîì.

Â³ê³ïåäûÿ.

220 ãàäî¢ ç äíÿ íàðàäæýííÿ Òàìàøà Çàíà

Òàìàø ÇÀÍ (21 ñíåæíÿ 1796, â. Ìÿñàòà Àøìÿíñêàãà ïàâåòà Â³ëåíñêàé ãóáåðí³ - öÿïåð Ìàëàäçå÷àíñê³ ðà¸í, Ìåíñêàÿ âîáëàñöü - 19 ë³ïåíÿ 1855, ìà¸íòàê Êàõà÷ûí çà 39 êì àä Îðøû, Ñåííåíñê³ ïàâåò, Ìàã³ë¸¢ñêàÿ ãóáåðíÿ) - óäçåëüí³ê âûçâîëüíàãà ðóõó, äàñëåäí³ê ïðûðîäû, ë³òàðàòàð, ìóçåÿçíàâåö, ãåîëàã, äàñëåäí³ê ïðûðîäíûõ áàãàööÿ¢ Óðàëà. Àäç³í ñà ñòâàðàëüí³êà¢ òàâàðûñòâà ô³ëàìàòà¢, ñòâàðàëüí³ê òàâàðûñòâà ïðàìÿí³ñòûõ, ðýàðãàí³çàâàíàãà ïàçíåé ó òàâàðûñòâà ô³ëàðýòà¢; ñÿáàð Àäàìà Ì³öêåâ³÷à ³ ßíà ×à÷îòà. Ê³ðà¢í³ê ïåðøûõ ðýâàëþöûéíûõ àðãàí³çàöûé íà Áåëàðóñ³ ³ Ë³òâå. Àäûãðà¢ çíà÷íóþ ðîëþ ¢ ðàçâ³öö³ íîâàãà ë³òàðàòóðíàãà ê³ðóíêó - ðýâàëþöûéíàãà ðàìàíòûçìó. Ïåðøûì ç êîëà â³ëåíñê³õ ïàýòà¢ ïðûçíà¢ áåëàðóñêóþ íàðîäíóþ òâîð÷àñöü çà àäç³í ç íàéãàëî¢íåéøûõ ðàçäçåëà¢ ñâà¸é ïàýòû÷íàé ïðàãðàìû.

Áàöüêà Òàìàøà - Êàðàëü Çàí - àðûìà¢ ó ñïàä÷ûíó ¢ëàäàíí³ ¢ Ðàäàøêî¢³÷àõ. Óäçåëüí³÷à¢ ó ïà¢ñòàíí³ Òàäýâóøà Êàñöþøê³ ³ ïàñëÿ ÿãî çäóøýííÿ âÿðíó¢ñÿ äàìî¢, àëå ç ïà÷àòêàì ðýïðýñ³é ó äà÷ûíåíí³ äà ïà¢ñòàíöà¢ óöÿêàå ïàä Êàðàëÿâåö. Âîëÿé ë¸ñó öÿæàðíàÿ æîíêà Êàöÿðûíà ç ïåðøûì ñûíàì Â³íöýíòàì çàñòàåööà ¢ â¸ñöû Ìÿñàöå, äçå 21 ñíåæíÿ 1796 ãîäà íàðàäç³¢ñÿ Òàìàø Çàí.

Íå¢çàáàâå ìàö³ àäâîç³öü þíàãà Òàìàøà äà ñâà³õ áàöüêî¢ ó ìÿñòý÷êà Óçäà, äçå ¢ëàäêî¢âàå ÿãî ¢ ïàðàô³ÿëüíóþ øêîëó, àäíàê ïàñëÿ ñìåðö³ ñâàéãî äçåäà ðàçàì ç ìàëîäøûì áðàòàì ²ãíàñàì ïàñûëàåööà ¢ Ìåíñêóþ ã³ìíàç³þ. Áóäó÷û ã³ìíàç³ñòàì Òàìàø íàëåæà¢ äà ë³êó íàéáîëüø çäàòíûõ âó÷íÿ¢. Òàêñàìà àêòû¢íà ¢äçåëü÷à¢ ó ñòóäýíöê³õ çàíðàõ ³ çàáàâàõ.

Ó 1815 ãîäçå Òàìàø Çàí çà ¢ëàñíû êîøò ïàñòóïàå íà ô³ç³êà-ìàòýìàòû÷íû ôàêóëüòýò Â³ëåíñêàãà ¢í³âåðñ³òýòà ³, êàá ìåöü ñðîäê³ íà æûöö¸, ïðàöóå ãóâåðíå¸ðàì. Ïàðàëåëüíà çàéìàåööà ë³òàðàòóðíàé ôàêóëüòýöå. Ó 1817 ãîäçå Òàìàø Çàí ñòàíîâ³ööà àäíûì ç çàñíàâàëüí³êà¢ Òàâàðûñòâà ô³ëàìàòà¢. Ó 1823 ãîäçå àðûøòî¢âàåööà öàðñê³ì³ ¢ëàäàì³. Çà àðãàí³çàöûþ ïàäïîëüíûõ òàâàðûñòâà¢ Òàìàøà Çàíà ¢ êàñòðû÷í³êó 1824 âûñûëàþöü ó Àðýíáóðãñêóþ ôàðòýöûþ, àäêóëü ÿãî âûçâàëÿþöü 22 ë³ñòàïàäà 1825 ã.

Ó âûñûëöû Òàìàø Çàí ñóñòðàêàå âÿäîìàãà íÿìåöêàãà íàâóêî¢öà-ïðûðîäàçíà¢öà Àëÿêñàíäðà Ãóìáàëüäòà. Ïàä ÿãî ¢çäçåÿííåì ïàýò çàõàïëÿåööà âûâó÷ýííåì ãåàëîã³³ ³ áàòàí³ê³. Ïðàç íåêàòîðû ÷àñ Òàìàøó äàðó÷àþöü ãåàëàã³÷íóþ âûâåäêó íà øûðîê³õ ïðàñòîðàõ Ïðû¢ðàëëÿ ³ ¢ Òóðãàéñêàãà ñòýïå. Íà Âîëçå, ïàä Ñàìàðàé, ¸í àäøóêà¢ íàôòó, ó Çà¢ðàëüñê³ì ñòýïå - áàãàòûÿ ïàêëàäû çîëàòà, êàëÿ Òðî³öêàé ôàðòýöû³ - ìåäíóþ ðóäó... Çà ñâàå äàêðûöö³ ¢ 1837 ã. àòðûìà¢ äàçâîë âÿðíóööà ç âûñûëê³...

Â³ê³ïåäûÿ.

75 ãàäî¢ ç äíÿ íàðàäæýííÿ Âÿ÷àñëàâà Äóá³íê³

Íàðàäç³¢ñÿ Âÿ÷àñëà¢ ÄÓÁ²ÍÊÀ 17 ñíåæíÿ 1941 ãîäà. Ó 60-õ ãàäàõ ïðàöàâà¢ ôîòàêàðýñïàíäýíòàì ëþáàíñêàé, ñàë³ãîðñêàé ³ ëàãîéñêàé ðà¸íàê. Ïàñëÿ áûëà ïðàöà ¢ ðýñïóáë³êàíñê³õ ãàçåòàõ "Çâÿçäà", "×ûðâîíàÿ çìåíà", ó ñòóäû³ "Ôîòà ³ æûöö¸" Ñàþçà æóðíàë³ñòà¢ Áåëàðóñ³, ó ðýñòà¢ðàöûéíàé ìàéñòýðí³ Ì³í³ñòýðñòâà êóëüòóðû. Ç 1981 ã. - ó ÷àñîï³ñå "Áåëàðóñü". Âÿ÷àñëà¢ Äóá³íêà áû¢ ñÿáðàì Ñàþçà áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢ ³ Ñàþçà ìàñòàê³¢ Áåëàðóñ³. ¨í - à¢òàð ôîòààëüáîìà¢, ôîòààëüáîìà¢, êí³ã ïóáë³öûñòûê³ ³ ïðîçû.

Âÿ÷àñëà¢ Äóá³íêà àäðàäç³¢ ó Áåëàðóñ³ ìàñòàöòâà âûö³íàíê³. Òàëåíàâ³òû ìàéñòðà íàçûâàþöü ñâîé óëþá¸íû çàíÿòàê âûðàçàííåì êàçàê.

Ó ñâà³ì àïîøí³ì ³íòýðâ³þ "²Ê" ó òðà¢í³ 2010 ãîäà Âÿ÷àñëà¢ Àíäðýåâ³÷ ãàâàðû¢ ïðà òîå, ÿê øêàäóå àá òûì, øòî ¢ ìàëàäîñö³ øìàò ðàñòðàö³¢ æûöö¸âàãà çàïàëó. "Õîöü òû ïà÷í³ æûöö¸ ñïà÷àòêó. Àëå öÿãí³ê ïàãíà¢ çà íåáàêðàé".

Êîæíû äçåíü, ïà÷ûíàþ÷û ñà ñâ³òàííÿ, ó Âÿ÷àñëàâà Äóá³íê³ àäáûâàëàñÿ ³íòýðâ³þ ç ñàì³ì ñàáîé.

- Òîëüê³ ñóðàçìî¢öû ñàìûÿ ðîçíûÿ. ² òûÿ, õòî ïàéøî¢ ç æûööÿ, ê³äàþöü íÿçðó÷íûÿ ïûòàíí³, àäêàç íà ÿê³ÿ íå çíàõîäç³ööà. Óñå ìû æûâ¸ì, ÷àêàþ÷û äç³âà, ãðîøàé, íîâàé êâàòýðû, ÷àðãîâàãà ñâÿòà, ïàäàðîææà ¢ äç³âîñíóþ êðà³íó…".

Âÿ÷àñëà¢ Äóá³íêà ïàì¸ð 10 æí³¢íÿ 2010 ã. ßãî ýíåðã³³ ³ ëþáîâ³ äà æûööÿ ìàãë³ á ïàçàéçäðîñö³öü ³ ìàëàäûÿ.

Â³ê³ïåäûÿ.

pawet.net

95 ãàäî¢ ç äíÿ íàðàäæýííÿ Ñöÿïàíà Õóñåéíàâ³÷à Àëåêñàíäðîâ³÷à

15 ñíåæíÿ ñïà¢íÿåööà 95 ãàäî¢ ç äíÿ íàðàäæýííÿ **Ñöÿïàíà Õóñåéíàâ³÷à Àëåêñàíäðîâ³÷à**. Áåëàðóñê³ êðàÿçíà¢åö, ï³ñüìåíí³ê ³ ë³òàðàòóðàçíà¢åö. Äîêòàð ô³ëàëàã³÷íûõ íàâóê (1972). Ñÿáàð Ñàþçà ï³ñüìåíí³êà¢ ÑÑÑÐ (ç 1955).

Íàðàäç³¢ñÿ ¢ Êàïûë³ ¢ ñÿì'³ áåëàðóñê³õ òàòàðà¢. Ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ øêîëû ïàñòóï³¢ íà ô³ëôàê ÁÄÓ (1939), ïðàâó÷û¢ñÿ íåêàëüê³ ìåñÿöà¢ ³ áû¢ ïðûçâàíû ¢ àðì³þ, ç 20 ãîä íà ôðîíöå. Ó òðà¢í³ 1942 ã. öÿæêà ïàðàíåíû òðàï³¢ ó íÿìåöê³ ïàëîí, ç ÿêîãà çâîëå¢ óöÿ÷û. Íÿãëåäçÿ÷û íà õâàðîáó ë¸ã³õ óñòóï³¢ ó ïàðòûçàíñêóþ áðûãàäó ³ìÿ ×àïàåâà, áû¢ ñóâÿçíûì. Óçíàãàðîäæàíû îðäýíàì³ Àé÷ûííàé âàéíû II ñòóïåí³, "Ñëàâû" III ñòóïåí³ ³ ìåäàëÿì³. À¢òàð âàåííàé àïîâåñö³ "Äàë¸ê³ÿ çàðí³öû" (1967). Âåëüì³ ñòàí î¢÷û âîäãóê ïðà ãýòû òâîð äàâ Âàñ³ëü Áûêà¢.

Âûêëàäà¢ áåëàðóñêóþ ìîâó ³ ë³òàðàòóðó ¢ Íàâàåëüíåíñêàé ñÿðýäíÿé øêîëå Äçÿòëà¢ñêàãà ðà¸íà ³ ¢ Íàâàãðàäêó (1944-1953), ó Ìåíñê³ì á³áë³ÿòý÷íûì òýõí³êóìå (1953-1958). Çàâî÷íà çàêîí÷û¢ óí³âåðñ³òýò (1950) ³ àñï³ðàíòóðó, àáàðàí³¢ êàíäûäàöêóþ äûñåðòàöûþ (1958).

Íàâóêîâû ñóïðàöî¢í³ê ²íñòûòóòà ë³òàðàòóðû ³ìÿ ßíê³ Êóïàëû ÀÍ ÁÑÑÐ (1958-1963), äàöýíò (ç 1963), ïðàôåñàð êàôåäðû áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû ô³ëôàêà Áåëàðóñêàãà äçÿðæà¢íàãà ¢í³âåðñ³òýòà (1974 - 1986). Àáàðàí³¢ äîêòàðñêóþ äûñåðòàöûþ ïà òýìå: "Ïðàáëåìû ðàçâ³ööÿ áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû ³ äðóãîé ïàëîâû Õ²Õ - ïà÷àòêó ÕÕ ñòàãîääçÿ" (1972). Óçíàãàðîäæàíû Ãàíàðîâàé ãðàìàòàé Âÿðõî¢íàãà Ñàâåòà ÁÑÑÐ.

Ë³òàðàòóðíóþ ïðàöó ïà÷à¢ ó 1946 ã. ç êðûòû÷íûõ àðòûêóëà¢ ³ êðàÿçíà¢÷ûõ íàðûñà¢. Âûäà¢: êí³ã³ êðàÿçíà¢÷ûõ ³ á³ÿãðàô³÷íûõ íàðûñà¢ "Íåçàáûòíû ì³ñöàæêàì³" (1959; 2-å, äàïî¢íåíàå âûäàííå 1962), "Ïà ñëÿäàõ ïàýòû÷íàé ëåãåíäû" (1965), "Òóò çÿìëÿ òàêàÿ" (1974), "Âàëüíàäóìöà ç-ïàä Íÿñâ³æà Àëÿêñàíäð Íåçàáûòî¢ñê³" (1975); çáîðí³ê³ ë³òàðàòóðíà-êðûòû÷íûõ àðòûêóëà¢ "Ñòàðîíê³ áðàòíÿé äðóæáû" (1960), "Ã³ñòîðûÿ ³ ñó÷àñíàñöü" (1968), "Êí³ã³ ³ ëþäç³" (1976), "Ñëîâà - áàãàööå" (1981); ìàíàãðàô³þ "Ïóöÿâ³íû ðîäíàãà ñëîâà" (1971).

Ñ. Àëåêñàíäðîâ³÷ ïåðøûì íàï³ñà¢ ìàñòàöêóþ á³ÿãðàô³þ ßêóáà Êîëàñà. À¢òàð àïîâåñöåé ïðà æûöö¸ ßêóáà Êîëàñà "Àä ðîäíàå çÿìë³..." (1962), "Íà øûðîê³ ïðàñòîð" (1972), "Êðûæàâûÿ äàðîã³" (1985).

Ïàäðûõòàâà¢ äëÿ âûäàííÿ òâîð÷óþ ñïàä÷ûíó Ô. Áàãóøýâ³÷à ("Òâîðû", 1967), À. Ïà¢ëîâ³÷à ("Âûáðàíàå", 1975), Ö¸òê³ ("Òâîðû", 1976), Ê. Êàãàíöà ("Òâîðû", 1979).

Àäç³í ç à¢òàðà¢ "Ã³ñòîðû³ áåëàðóñêàé ñàâåöêàé ë³òàðàòóðû" (1964). Ñêëàäàëüí³ê âó÷ýáíàãà äàïàìîæí³êà "Áåëàðóñêàÿ ë³òàðàòóðà XIX - ïà÷àòêó XX ñò.: Õðýñòàìàòûÿ êðûòû÷íûõ ìàòýðûÿëà¢" (ç Âîëüãàé Ñöÿïàíà¢íàé Àëåêñàíäðîâ³÷, 1978).

Àðòûêóë ïðà Ñ.Õ. Àëåêñàíäðîâ³÷à çìåø÷àíû ¢ êðûí³öàõ íà óêðà³íñêàé ìîâå, äçå ¸í âûëó÷àåööà ÿê äàñëåäà÷ûê áåëàðóñê³õ ³ ¢êðà³íñê³õ ë³òàðàòóðíûõ ñóâÿçÿ¢, à¢òàð àðòûêóëà¢ "Òàðàñ Øà¢÷ýíêà ³ Áåëàðóñü" (1958) ³ ³íø.

Ïàì¸ð 1 òðà¢íÿ 1986 ã. ó Ìåíñêó, ïàõàâàíû íà Ïà¢íî÷íûõ ìîã³ëêàõ.

Â³ê³ïåäûÿ.

Áåç ïàâàã³ äà ñâà³õ ãðàìàäçÿí äçÿðæàâà íå çìîæà âûáðàööà ç êðûç³ñó

*Äýïóòàò Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ **Àëåíà Àí³ñ³ì** ðàñêàçàëà "Áåëàðóñêàé ïðà¢äçå" ïðà àäàïòàöûþ íà íîâûì ìåñöû ïðàöû, ïåðøû çàðîáàê, ñ³òóàöûþ ¢ ÒÁÌ ³ âûêàçàëàñÿ ïðà ìàã÷ûìû ðýôåðýíäóì.*

- Àáóëàäêàâàëà ïà ì³í³ìóìó ñâîé êàá³íåò, àëå òàì õàëàäíàâàòà, òàìó ïàòðýáíû âåíòûëÿòàð. Çàìîâ³ëà, êàá ïðûâåçë³, ³ ¢ ïàíÿäçåëàê, ñïàäçÿþñÿ, áóäó ¢öÿïëÿöü ñâîé ïàêîé ÿê ìàå áûöü.

- *Âåíòûëÿòàð äçÿðæàâà äàå ö³ çà ñâîé êîøò êóïëÿë³?*

- Çà ñâîé, êàíåøíå. À øòî çðîá³ø, êàë³ íÿìà öÿïëà.

Ìíîãàå òðýáà íàáûâàöü çà ñâîé êîøò: êàíöûëÿðñê³ÿ òàâàðû, òý÷à÷ê³, õî÷àø íåêàãà ïàâ³íøàâàöü - ïàøòî¢ê³ çà ñâîé êîøò, ÷ûñòóþ ïàïåðó òàêñàìà ñâàþ ïðûíîøó. Äðîáÿç³, àëå ÿíû äàþöü óÿ¢ëåííå ïðà ñàì ïðàöýñ.

Çäàåööà, ÿ íàðìàëüíà ¢ï³ñàëàñÿ ¢ äýïóòàöêóþ ïðàöó; íåâåðàãîäíà ö³êàâû çàíÿòàê, ÿê³, àäíàê, çàéìàå âåëüì³ øìàò ÷àñó. Çãàäâàþ àäíî ç âûêàçâàííÿ¢, ÿêîå ç'ÿâ³ëàñÿ ¢ ôýéñáóêó ïàñëÿ íàøàãà ç Êàíàïàöêàé óâàõîäó ¢ äýïóòàöê³ êîðïóñ: "Äçÿ¢÷àòû ÿø÷ý íå âåäàþöü, ó ÿêóþ ñÿ÷êàðíþ ïàòðàï³ë³". Ñïà÷àòêó áûëî ñìåøíà, àëå öÿïåð ðàçóìåþ ñïðàâÿäë³âàñöü òîé çà¢âàã³. Êàë³ ç ñàìàãà ïà÷àòêó àòðûìë³âàëà äîï³ñû ç ðýã³¸íà¢, ö³ ïðûìàëà ëþäçåé, ÿê³ÿ ãàäàì³ íå ìîãóöü âûðàøûöü ñâàå ïðàáëåìû, òî çàðàç óñ¸ áîëüø ³ áîëüø ç'ÿ¢ëÿåööà ïðàáëåì íå ëàêàëüíàãà õàðàêòàðó, à àãóëüíàãà. Íå äàëåé ÿê ó÷îðà (2 ñíåæíÿ. - *ÁÏ*) ïàñòóï³¢ òýëåôîííû çâàíîê: êàë³ íàì âåðíóöü óêëàäû, ÿê³ÿ àáÿöàë³ ÿø÷ý ¢ 90-ûÿ ãàäû? Ïûòàííå ñòàâ³ööà òàê: ÷àìó, âûäàþ÷û êðýäûò ïàä âåëüì³ âûñîê³ÿ ïðàöýíòû (³ áë³çêà íå òûÿ, ïàä ÿê³ÿ áÿðóöü ãðîøû ¢ ëþäçåé), áàíê ³ äçÿðæàâà ìàå ïðàâà êàíô³ñêàâàöü ìà¸ìàñöü, íàâàò äà àïîøíÿãà öâ³êà? ×àìó æ í³õòî íå íÿñå àäêàçíàñöü çà ðàáà¢í³öê³ÿ àäíîñ³íû äà ¢êëàä÷ûêà¢?

Ïûòàííå áîëüø çà 20 ãàäî¢ â³ñ³öü ó ïàâåòðû. Àëå, ç äðóãîãà áîêó, ãàðàíòàì âÿðòàííÿ ñàâåöê³õ ïàçûêà¢ ïàñëÿ ðàñïàäó ÑÑÑÐ íà ì³æíàðîäíûì óçðî¢í³ âûñòóïàëà Ðàñ³ÿ. Òîëüê³ áåëàðóñû òàê ³ íå àòðûìàë³ êàìïåíñàöû³. Ìû ¢ ñàþçíàé äçÿðæàâå, ó ÅÀÝÑ, ìû ïà¢ñþëü-óñþäû, òàê³ÿ áðàòû-ñÿáðû ç Ðàñ³ÿé, àäíàê óâåñü ÷àñ ñóòûêàåìñÿ ç ïàðóøýííåì ïðàâî¢ øàðàãîâûõ ãðàìàäçÿí.

Ö³ âîçüìåì ñ³ðîòà¢, ÿê³ÿ ïà çàêîíå ìàþöü øìàòë³ê³ÿ ïðûâ³ëå³, ïðûíàì³ñ, ïðàâà íà æûëë¸. Àëå ¢ æûöö³ íàç³ðàåø íàñòîëüê³ íåñïðàâÿäë³âûÿ àäíîñ³íû äà ãýòàé êàòýãîðû³ ëþäçåé, øòî òàê³ õî÷àööà ñêàçàöü: íÿêàÿ Áåëàðóñü - íå ñàöûÿëüíàÿ äçÿðæàâà, ìû äà¢íî àäñóíóë³ ñàöûÿëüíûÿ ïðàáëåìû ¢áîê, à ³ì³äæàì "ñàöûÿëüíàé äçÿðæàâû" êàðûñòàþööà çóñ³ì íå ñàöûÿëüíûÿ ãðóïû.

- *ßêîå ¢ðàæàííå çðàá³¢ íà âàñ ïåðøû çàðîáàê?*

- Íà ôîíå ñÿðýäíÿé çàðïëàòû ïà êðà³íå äýïóòàöê³ çàðîáàê óðàæâàå. Êàë³ ðàçãëÿäàöü ÿãî ç óçðî¢íþ áåëàðóñê³õ öýíà¢ ³ íàøàãà ¢çðî¢íþ æûööÿ, òî òàê³ì ìóñ³öü áûöü ñÿðýäí³ çàðîáàê ïà êðà³íå. Àñàáë³âà íà ôîíå íåñóïûííàãà ðîñòó öýíà¢ íà ïðàäóêòû, ÿê³ÿ ³ìêë³âà ïàéøë³ ¢ ðîñò ïàñëÿ äýíàì³íàöû³.

Çà ë³ñòàïàä ìíå íàë³÷ûë³ 2129.93 ðóáëÿ, íà ðóê³ ÿ àòðûìàëà 1810.44 ðóáëÿ.

Áåçóìî¢íà, äýïóòàöê³ çàðîáàê íàøìàò âûøýéøû çà çàðïëàòó ïðàôåñàðà, ÿê³ òîëüê³ âûêëàäàå, ö³ íàâóêîâàãà ñóïðàöî¢í³êà, [illegible]

- *Ëóêàøýíêà ¢æî àáÿöà¢ âÿðíóöü ñÿðýäí³ çàðîáàê äà 500 äîëàðà¢ ó 2017 ãîäçå.*

- Ïûòàííå ïàëÿãàå ÿø÷ý ³ ¢ ýôåêòû¢íàñö³ ðàñõîäàâàííÿ áþäæýòíûõ ñðîäêà¢.

[illegible]

Àëå, äàðóéöå, ó íàñ íÿìà ³íøûõ ïðûÿðûòýòà¢? Ó íàñ íÿìà ñ³ðîòà¢, ³íâàë³äà¢, ÿê³ÿ ìàþöü ïàòðýáû ¢ ïåðøà÷àðãîâàé ïàäòðûìöû äçÿðæàâû?

- *Àäíîñ³íû äçÿðæàâû äà ãðàìàäçÿí ìîæíà õàðàêòàðûçàâàöü àäíûì ñêàçàì: ñòðàö³¢ ïðàöó - ïëàö³ ïàäàòàê íà òóíåÿäñòâà. ßê æà ìÿíÿåööà ñòà¢ëåííå äçÿðæàâû äà ãðàìàäçÿí?*

- Áåçóìî¢íà, ¸ñöü ÷àñòêà ãðàìàäçÿí, ÿêàÿ ñâÿäîìà íå ïëîö³öü ïàäàòê³. Àëå áîëüøàÿ ÷àñòêà áåñïðàöî¢íûõ, àñàáë³âà ¢ ðýã³¸íàõ, ïðîñòà íå ìîãóöü çíàéñö³ ïðàöó, à áåñïðàöî¢å ðàñöå. [illegible]

[illegible] ñàâå.

- *Àëåãà Òðóñàâà íå ¢çÿëà ¢ ñâàþ êàìàíäó?*

- Àëåã Àíàòîëüåâ³÷ - ñàìû ïåðøû ìîé äàðàäöà ïà òîé ïðîñòàé ïðû÷ûíå, øòî ìû ðàçàì ³øë³ íà âûáàðû, íàñ àá'ÿäíî¢âàå ÒÁÌ, ÿêîå ìû íÿê íå ìîæàì ³ãíàðàâàöü. À ñàìàå ãàëî¢íàå - Òðóñà¢ ìàå âÿë³ê³ äýïóòàöê³ äîñâåä. ¨í ìîé ïåðøû äàðàäöà, àëå ÿ íå ìàþ ïðàâà çàãðóæàöü ÿãî, òàìó øòî Òðóñà¢ âåëüì³ çàíÿòû ÷àëàâåê, øìàò âûêëàäàå âà ¢í³âåðñ³òýöå êóëüòóðû ³ ìàñòàöòâà¢. Äà òàãî æ ¸í çàðàç ï³øà äîêòàðñêóþ äûñåðòàöûþ.

- *Òðóñà¢ àá'ÿâ³¢, øòî ¢ 2017 ãîäçå ñûõîäç³öü ç ïàñàäû ñòàðøûí³ ÒÁÌ. Íå ïëàíóåöå âûëó÷àööà íà ïàñàäó ñòàðøûí³ ÒÁÌ?*

- Êàë³ ñóð'¸çíà ïðàöàâàöü äýïóòàòàì (à íåñóð'¸çíà ÿ íå ìàãó), öÿãíóöü ÿø÷ý ³ àðãàí³çàöûþ - âåëüì³ ñêëàäàíà. Íàøà àðãàí³çàöûÿ âûëó÷àåööà ç øýðàãó ¢ñ³õ àñòàòí³õ ãðàìàäñê³õ ñòðóêòóð: 6500 ñÿáðî¢, 52 ñòðóêòóðû ¢ ãàðàäàõ, ðàéöýíòðàõ, ñóïîëê³ ¢ øêîëàõ. Òàêîé ìàõ³íàé ê³ðàâàöü àäíîé ëåâàé, ïðàáà÷öå, íå àòðûìàåööà. Êàá ñóð'¸çíà çàéìàööà ñïðàâàì³ àðãàí³çàöû³, òûì áîëüø íà âàëàíö¸ðñê³õ ïà÷àòêàõ, òðýáà âåëüì³ ìíîãà ÷àñó.

Äà ç'åçäó ÿ ïðàöóþ ÿê ïåðøû íàìåñí³ê ñòàðøûí³ ÒÁÌ, à çíà÷ûöü, àõâÿðóþ íà àðãàí³çàöûþ ³ ñâîé ÷àñ, ³ ñâàå ñ³ëû. ß ìÿðêóþ, øòî áàðàíå ñòàðøûí³ Òàâàðûñòâà ïðîéäçå íà àëüòýðíàòû¢íàé àñíîâå. Êîæíû ïðýòýíäýíò ìóñ³öü ðàçóìåöü: ñ¸ííÿ ÒÁÌ íå ìàå äçÿðæà¢íàé ïàäòðûìê³ í³ ¢ âûãëÿäçå ëüãîòà¢ íà àðýíäó ïàìÿøêàííÿ, í³ ¢ âûãëÿäçå ³íøàé äàïàìîã³. Àðãàí³çàöûÿé ïðàöû òàâàðûñòâà, àïëàòàé êàìóíàëüíûõ ïàñëóã, àðýíäû äàâÿäçåööà çàéìàööà, êàíåøíå, ñòàðøûí³. Êàë³ ÷àëàâåê âåäàå, øòî ¢ ìåñÿö çà àðýíäó ñÿäç³áû ÒÁÌ òðýáà çíàéñö³ êàëÿ òûñÿ÷û ¢ìî¢íûõ àäç³íàê, òî ìóñ³öü ìåöü ³ àäêàç: à äçå æ ³õ áðàöü. Áî àäç³íû íàø äàõîä - ñÿáðî¢ñê³ÿ ñêëàäê³ ³ àõâÿðàâàíí³.

À ÿ øòîìåñÿö ñà ñâàéãî äýïóòàöêàãà çàðîáêó ïåðàë³÷âàþ 100 ðóáë¸¢ íà àðýíäó ñÿäç³áû.

- *Ó Áåëàðóñ³ - ýêàíàì³÷íû êðûç³ñ, íà áåëàðóñêàé ìÿæû ñòàÿöü ðàñ³éñê³ÿ âîéñê³ - ìîðà ïðàáëåì àãóëüíàäçÿðæà¢íàãà ìàøòàáó. Ó òàêîé íàäçâû÷àéíàé ñ³òóàöû³ Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ íå ÷óâàöü ³ íå áà÷íà. Ö³ òûì³ ñïðàâàì³ çàéìàåööà í³æíÿÿ ïàëàòà?*

- Ïàðëàìåíò íàéïåðø ìóñ³öü çàéìàööà òûì, øòî õâàëþå ëþäçåé, âûêîíâàöü òûÿ íàêàçû, ÿê³ÿ ìàþöü àä ñâà³õ âûáàðø÷ûêà¢. Âÿë³êóþ ïàë³òûêó ïðàâîäçÿöü äçÿðæà¢íûÿ àñîáû, ÿê³ÿ àòðûìë³âàþöü çà ãýòà çàðîáàê. Òàìó ïûòàííå ïðà ðàñ³éñê³ÿ âîéñê³ íà ìÿæû, ïðà ¢çðîâåíü æûööÿ òðýáà àäðàñàâàöü íàéïåðø Ñàâåòó ì³í³ñòðà¢. ²íøàÿ ñïðàâà, øòî ³ äýïóòàòû íà ïëåíàðíûõ ïàñåäæàííÿõ, ïàä÷àñ ñóñòðý÷à¢ ç ì³í³ñòðàì³ ìóñÿöü çàäàâàöü àêòóàëüíûÿ äëÿ ãðàìàäñòâà ïûòàíí³.

- *Øòî ãàâîðàöü äýïóòàòû ïðà ìàã÷ûìû ðýôåðýíäóì?*

- Àñàáë³âûõ ðàçìî¢ ÿ íå ÷óëà. Âûêàæó ñâàþ äóìêó: ÿ êàòýãàðû÷íà ñóïðàöü ëþáûõ ðýôåðýíäóìà¢, ÿê³ÿ âÿäóöü òîëüê³ äà ìàðíàòðà¢ñòâà äçÿðæà¢íûõ ãðîøàé. Íàì òðýáà ìàöàâàöü ñâàþ êðà³íó ïðàç âûðàøýííå ñàöûÿëüíà-ýêàíàì³÷íûõ ïûòàííÿ¢ ç ìýòàé ïàëåïøûöü æûöö¸, à ïðàâîäç³öü ðýôåðýíäóì ïà íàäóìàíûõ íåàêòóàëüíûõ ïûòàííÿõ - ãýòà çíà÷ûöü ïåðàêëþ÷àöü óâàãó ëþäçåé íà ðý÷û, ÿê³ÿ ìîæíà ðàçãëÿäàöü ïðû íåàáõîäíàñö³ ³ ïðàç äçåñÿöü ãàäî¢.

"Áåëàðóñêàÿ ïðà¢äà".

Ïàëàòà ïðàäñòà¢í³êî¢ ó ðóñ³ô³êàöû³ íå â³íàâàòàÿ, ÿíà ïðûìàå çàêîíû íà òîé ìîâå, íà ÿêîé ïàñòóïàþöü çàêîíàïðàåêòû

НАЦЫЯНАЛЬНЫ СХОД РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
ПАЛАТА ПРАДСТАЎНІКОЎ
Пастаянная камісія па заканадаўстве
Дом Урада, 220010, г. Мінск
тэл./факс (017) 222 31 74, факс (017) 327 37 84
E-mail: zakan@house.gov.by

НАЦИОНАЛЬНОЕ СОБРАНИЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
ПАЛАТА ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ
Постоянная комиссия по законодательству
Дом Правительства, 220010, г. Минск
тел./факс (017) 222 31 74, факс (017) 327 37 84
E-mail: zakan@house.gov.by

23.11.2016 № 04-04/576
на № ________ ад ________

Ñòàðøûí³ ÃÀ "Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû"
Òðóñàâó À.À.

Ïàâàæàíû Àëåã Àíàòîëüåâ³÷!

Ïà äàðó÷ýíí³ ê³ðà¢í³öòâà Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ Íàöûÿíàëüíàãà ñõîäó Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü Âàø çâàðîò ðàçãëåäæàíû ¢ ïàñòàÿííûõ êàì³ñ³ÿõ Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ ïà çàêàíàäà¢ñòâå, ïà ïðàâàõ ÷àëàâåêà, íàöûÿíàëüíûõ àäíîñ³íàõ ³ ñðîäêàõ ìàñàâàé ³íôàðìàöû³, ïà àäóêàöû³, êóëüòóðû ³ íàâóöû, ïà äçÿðæà¢íûì áóäà¢í³öòâå, ìÿñöîâûì ñàìàê³ðàâàíí³ ³ ðýãëàìåíöå ³ Ãàëî¢íûì ýêñïåðòíà-ïðàâàâûì óïðà¢ëåíí³ Ñàêðàòàðûÿòà Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢. Ïà âûí³êàõ ðàçãëÿäó ïàâåäàìëÿåì íàñòóïíàå.

Ó àäïàâåäíàñö³ ç àðòûêóëàì³ 17 ³ 50 Êàíñòûòóöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü äçÿðæà¢íûì³ ìîâàì³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ç'ÿ¢ëÿþööà áåëàðóñêàÿ ³ ðóñêàÿ ìîâû, ³ êîæíû ìàå ïðàâà êàðûñòàööà ðîäíàé ìîâàé, âûá³ðàöü ìîâó çíîñ³í.

Àíàëàã³÷íûÿ íîðìû çàìàöàâàíû ¢ Çàêîíå Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü "Àá ìîâàõ ó Ðýñïóáë³öû Áåëàðóñü". Äà òàãî æ ãýòûì Çàêîíàì óðýãóëÿâàíû ïûòàíí³ ðàçâ³ööÿ ³ ¢æûâàííÿ áåëàðóñêàé, ðóñêàé ³ ³íøûõ ìî¢, ÿê³ì³ êàðûñòàåööà íàñåëüí³öòâà ðýñïóáë³ê³ ¢ äçÿðæà¢íûì, ñàöûÿëüíà-ýêàíàì³÷íûì ³ êóëüòóðíûì æûöö³, à òàêñàìà ïûòàíí³ àõîâû ïðàâî¢ ³ ñâàáîä ãðàìàäçÿí Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, çàìåæíûõ ãðàìàäçÿí ³ àñîá áåç ãðàìàäçÿíñòâà ¢ ãýòàé ñôåðû.

Óë³÷âàþ÷û ãýòà ³ ¢ àäïàâåäíàñö³ ç Êàíñòûòóöûÿé Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ó àðòûêóëå 77 Çàêîíà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü "Àá Íàöûÿíàëüíûì ñõîäçå Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü" ³ àðòûêóëå 57 Ðýãëàìåíòó Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ Íàöûÿíàëüíàãà ñõîäó Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ïðàäóãëåäæàíà ìàã÷ûìàñöü ïðàâÿäçåííÿ ïàñÿäæýííÿ¢ Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ ÿê íà ðóñêàé, òàê ³ íà áåëàðóñêàé ìîâå.

Ó Ïàëàòó ïðàäñòà¢í³êî¢ ïðàåêòû çàêîíà¢ ³ ³íøûÿ ïûòàíí³ ¢íîñÿööà ÿê íà ðóñêàé, òàê ³ íà áåëàðóñêàé ìîâå, à ðàçãëÿäàþööà ³ ïðûìàþööà íà òîé äçÿðæà¢íàé ìîâå, íà ÿêîé ÿíû ¢íåñåíû ¢ Ïàëàòó ïðàäñòà¢í³êî¢.

Ðàçàì ç òûì äýïóòàòû Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ ïðû ðàçãëÿäçå ïûòàííÿ íà ïàñÿäæýíí³ Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ ìîãóöü âûñòóïàöü íà ëþáîé ç äçâþõ äçÿðæà¢íûõ ìî¢.

Òàê³ÿ ïàäûõîäû, íà íàø ïîãëÿä, àäïàâÿäàþöü ïðûíöûïó ðî¢íàñö³ äçÿðæà¢íûõ ìî¢ ó Ðýñïóáë³öû Áåëàð¢ñü, çàìàöàâàíàìó Àñíî¢íûì Çàêîíàì Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.

Ó àäïàâåäíàñö³ ç ÷àñòêàé ïåðøàé àðòûêóëà 7 Çàêîíà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü "Àá ìîâàõ ó Ðýñïóáë³öû Áåëàðóñü" àêòû äçÿðæà¢íûõ îðãàíà¢ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ïðûìàþööà ³ ïóáë³êóþööà íà áåëàðóñêàé ³ (àáî) ðóñêàé ìîâàõ.

Ïðàåêòû çàêîíà¢ óíîñÿööà ñóá'åêòàì³ ïðàâà çàêàíàäà¢÷àé ³í³öûÿòûâû ¢ Ïàëàòó ïðàäñòà¢í³êî¢ íà áåëàðóñêàé ³ (àáî) ðóñêàé ìîâàõ (÷àñòêà ïåðøàÿ àðòûêóëà 50 Çàêîíà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü "Àá Íàöûÿíàëüíûì ñõîäçå Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü").

Òàê³ì ÷ûíàì, âûáàð äçÿðæà¢íàé ìîâû, íà ÿêîé àôàðìëÿþööà çàêîíàïðàåêò ³ ñóïðàâàäæàëüíûÿ äà ÿãî äàêóìåíòû, - ãýòà ïðýðàãàòûâà àäïàâåäíàãà ñóá'åêòà ïðàâà çàêàíàäà¢÷àé ³í³öûÿòûâû, ÿê³ ¢íîñ³öü çàêîíàïðàåêò ó Ïàëàòó ïðàäñòà¢í³êî¢.

Ïðû ãýòûì, íà íàøó äóìêó, ïðû ïðûíÿöö³ ïàëàòàì³ Íàöûÿíàëüíàãà ñõîäó Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü óñ³õ çàêîíàïðàåêòà¢ àäðàçó íà äçâþõ äçÿðæà¢íûõ ìîâàõ ìîãóöü ç'ÿâ³ööà àðãàí³çàöûéíûÿ ñêëàäàíàñö³ - íåàáõîäíàñöü äóáë³ðàâàííÿ ïàêåòà ñóïðàâàäæàëüíûõ äàêóìåíòà¢ äà çàêîíàïðàåêòó, à òàêñàìà ðàä ïðàöýäóðíûõ ïûòàííÿ¢ (íà ÿêîé ìîâå ¢íîñ³öü ïàïðà¢ê³ ¢ ïðàåêò çàêîíà, ÿê àæûööÿ¢ëÿöü ³õ ïåðàêëàä íà äðóãóþ äçÿðæà¢íóþ ìîâó, ÿê ñòàâ³öü íà ãàëàñàâàííå ïðàåêò çàêîíà ³ ïàïðà¢ê³ äà ÿãî ³ ÿê³ÿ íàñòóïñòâû òàãî, øòî ïà âûí³êàõ ãàëàñàâàííÿ àäç³í ç òýêñòà¢ íå íàáðà¢ íåàáõîäíàé êîëüêàñö³ ãàëàñî¢ àáî àäç³í ç òýêñòà¢ ïðûíÿòû, à äðóã³ àäõ³ëåíû, ÿê³ òýêñò áðàöü çà àñíîâó ¢ âûïàäêó âûÿ¢ëåííÿ ðàçûõîäæàííÿ ñýíñàâàãà çíà÷ýííÿ ³õ àñîáíûõ ïàëàæýííÿ¢ ³ ³íøûÿ).

Ðàçàì ç òûì íå çíàõîäç³ì ïåðàøêîä äëÿ ïàøûðýííÿ ïðàêòûê³ ¢íÿñåííÿ çàêîíàïðàåêòà¢ ó Ïàëàòó ïðàäñòà¢í³êî¢ íà áåëàðóñêàé ìîâå.

Àäíîñíà ïðàïàíîâû ³íôàðìàâàííÿ àá äçåéíàñö³ äýïóòàòà¢ ó ïàñòàÿííàé òýëåâ³ç³éíàé ïåðàäà÷û ïàâåäàìëÿåì, øòî ¢ ìýòàõ çàáåñïÿ÷ýííÿ äàêëàäíàñö³ ïàðëàìåíöêàãà ïðàöýñó äýïóòàöê³ êîðïóñ àêòû¢íà ¢çàåìàäçåé÷àå ñà ñðîäêàì³ ìàñàâàé ³íôàðìàöû³. Àðãàí³çóåööà àñâÿòëåííå ¢ñ³õ ïàñÿäæýííÿ¢ Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢, ñóìåñíûõ ïàñÿäæýííÿ¢ ïàëàò Ïàðëàìåíòà, ìåðàïðûåìñòâà¢ ç óäçåëàì ê³ðà¢í³öòâà Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢, ïàñÿäæýííÿ¢ ïàñòàÿííûõ êàì³ñ³é Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢, ðýàë³çàöû³ ïðàãðàìû ì³æíàðîäíàãà ³ ì³æïàðëàìåíöêàãà ñóïðàöî¢í³öòâà, âûâó÷ýííÿ ïðàêòûê³ ïðûìÿíåííÿ çàêàíàäà¢ñòâà, ³íøûõ çíà÷íûõ ãðàìàäñêà-ïàë³òû÷íûõ ìåðàïðûåìñòâà¢.

Äëÿ ³íôàðìàâàííÿ íàñåëüí³öòâà àá ïðàöû äýïóòàöêàãà êîðïóñà ¢ âûáàð÷ûõ àêðóãàõ øûðîêà âûêàðûñòî¢âàåööà òðûáóíà ðýã³ÿíàëüíàãà òýëå- ³ ðàäû¸âÿø÷àííÿ, øìàòòûðàæíûõ ðà¸ííûõ ³ âåäàìàñíûõ äðóêàâàíûõ âûäàííÿ¢.

Äýïóòàòû ç'ÿ¢ëÿþööà ïàñòàÿííûì³ ¢äçåëüí³êàì³ òàê³õ ãðàìàäñêà- ïàë³òû÷íûõ òýëåïðàãðàì, ÿê "Ôîðóì" (òýëåêàíàë "Áåëàðóñü - 1"), "Ñïðàâà ïðûíöûïó" (Äðóã³ íàöûÿíàëüíû òýëåêàíàë), "Øòî àäáûâàåööà" (òýëåêàíàë "ÐÒÐ-Áåëàðóñü").

Àïåðàòû¢íàå ³íôàðìàâàííå ãðàìàäñêàñö³ àá ïðàöû Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ çàáÿñïå÷âàþöü àô³öûéíû ³íòýðíýò-ñàéò Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ (www.house.gov.by) ³ ïåðñàíàëüíûÿ ñàéòû äýïóòàòà¢ Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢.

Ïàëàòà ïðàäñòà¢í³êî¢ ïëàíóå ³ ¢ äàëåéøûì ïðàöàâàöü íàä óäàñêàíàëåííåì ïðàöýñó àñâÿòëåííÿ äçåéíàñö³ äýïóòàöêàãà êîðïóñà.

Ç ïàâàãàé,

Ñòàðøûíÿ êàì³ñ³³
ïà çàêàíàäà¢ñòâå Í.Â. Ãóéá³ê.

Øòî ÿ õàöå¢ ñêàçàöü íà ïàñåäæàíí³ Ðàäû 27 ë³ñòàïàäà 2016 ã.

Ó ïàðàäêó äíÿ ïåðøûì ïûòàííåì áûëà "²íôàðìàöûÿ àá óäçåëå ÒÁÌ ó ïàðëàìåíöê³õ âûáàðàõ ó 2016 ãîäçå". Íàìåñí³ê ñòàðøûí³ ÒÁÌ, äýïóòàò Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ Àëåíà Àí³ñ³ì çà÷ûòàëà ñïðàâàçäà÷ó àá âûí³êàõ âûáàð÷àé êàìïàí³³. Àäêàçàëà íà ïûòàíí³. Ìà¸ ïûòàííå: ö³ áûë³ ¢ ÿâå äóìê³ äààâåñö³ ãðàìàäñêàñö³ ³íôàðìàöûþ àá çâàðîòàõ äýïóòàòà¢, ÿêóþ àáíàðîäàâàëà äýïóòàò Ãàííà Êàíàïàöêàÿ, êàá óìàöàâàöü à¢òàðûòýò äýïóòàòà àä ÒÁÌ, âûêë³êàëà àáóðýííå ç áîêó ñÿáðà Ðàäû àä àêàäýì³³ íàâóê ³ áûëî ìà¢÷àííåì ïàäòðûìàíà ñÿáðàì³ Ðàäû. Òàìó ïðàøó ðýäàêöûþ "Íàøàãà ñëîâà" íàäðóêàâàöü òýç³ñíà òîå, øòî áûëî ìíîé àääóìàíà ïðû ïàäðûõòî¢öû äà ïàñåäæàííÿ.

ÒÐÝÁÀ ÇÌßÍ²ÖÜ ÒÐÝÍÄ ñòðàòýã³÷íàé ³ òàêòû÷íàé äçåéíàñö³ ê³ðà¢í³öòâà ÒÁÌ. Ó “Íàøûì ñëîâå” ñòàðøûíÿ äàâ¸¢ íàì, øòî ¸í³ íàìåí³öà ðûõòàâàë³ñÿ òðû ãàäû äëÿ ïðûõîäó ¢ Ïàëàòó ïðàäñòà¢í³êî¢. Ñàïðà¢äû ê³ðà¢í³öòâà ÒÁÌ àïîøí³ÿ ãàäû "ãóëÿëà" ïà ïîë³ ¢ëàäû ³ ïà ÿå ïðàâ³ëàõ. Ó íàðìàëüíûõ óìîâàõ ãýòà íàðìàëüíà. Àëå æ ìû ïðàöóåì ó íåíàðìàëüíûõ óìîâàõ ôóíêöûÿíàâàííÿ áåëàðóñêàé ìîâû. ² ¢ ãýòàé ñ³òóàöû³ ê³ðà¢í³öòâà ÒÁÌ ðàá³ëà ¢ñ¸, êàá ïàäàáàööà ¢ëàäàì. Ôàêòû÷íà ìû ñïðûÿë³ êàíñåðâàöû³ òðàã³÷íàãà ñòàíó áåëàðóñêàé ìîâû ³ êóëüòóðû. Íå òðýáà ïàäìàíâàöü, ïàêóëü íå âåðíåì çàêîí "Àá ìîâàõ" 26 ñòóäçåíÿ 1990 ãîäà, ïàäê³íóòàÿ "ö³õàÿ áåëàðóñ³çàöûÿ" ¸ñöü ñïîñàá ñïóñêàííÿ ïàðû ¢ ãðàìàäñòâå. Íà ñàìàé ñïðàâå óëàäàé ðàñïðàöàâàíà ñòðàòýã³ÿ êàí÷àòêîâàãà ç³íø÷ýííÿ áåëàðóñêàé ìîâû, íàöûÿíàëüíàé êóëüòóðû, ÿêàÿ àäðýñ³¢íà ðýàë³çóåööà ¢æî äâà äçåñÿö³ãîääç³. Íà íàøûõ âà÷àõ ó ïà¢ñÿäç¸ííûì æûöö³ ³äçå äýãðàäàöûÿ íàöûÿíàëüíàé ñàìàñâÿäîìàñö³ áåëàðóñà¢, à áåç ÿå, ÿê ñíåæíàÿ áàáà ¢ äàë³ãó, ç³íêàå ñóâåðýííàÿ äçÿðæà¢íàñöü Áåëàðóñ³. Ó ãýòûõ çâûøòðàã³÷íûõ, ë¸ñàâûçíà÷àëüíûõ óìîâàõ ÒÁÌ ïàâ³ííà çìÿí³öü ñòðàòýã³÷íû òðýíä ç ïàñ³¢íàãà íà àêòû¢íà-àñâåòí³öê³-àáàðîí÷û.

À øòî ìàåì ôàêòû÷íà? Òóò äà ìåñöà ïðûâåñö³ ïàäìóðêàâûÿ ïàñûëû ê³ðà¢í³öòâà ÒÁÌ: *"Öÿïåðàøíÿå ñòà¢ëåííå äà ìîâû - ãýòà ïðîñòà öóä"; "Öÿïåð ìû æûâ¸ì ïðîñòà ¢ ³äýàëüíûõ óìîâàõ"* (ÍÑ ¹ 37, 14.09.16 ã.). Çà àïîøí³ÿ ãàäû â³äàâî÷íà ¢ñûõàííå äçåéíàñö³ ÒÁÌ.

Ëþñòýðêàì ãýòàãà ¸ñöü ãàíåáíà-ñìåøíû òûðàæ ãàçåòû "Íàøà ñëîâà". Ïðîñòà äç³âà: ñòàðøûíÿ ÒÁÌ íàçâà¢ àïîøíþþ ë³÷áó 6500 - ãýòà êîëüêàñöü ñÿáðî¢ ÒÁÌ, à òûðàæ ãàçåòû - êðóãëåíüê³ÿ àæ 700 àñîáí³êà¢ (ÍÑ ¹ 41, 12.10.16. ã.). À ¢ äâóõì³ë¸ííûì Ìåíñêó ñòàë³÷íàÿ Ðàäà ðàçàì ç Ñàêðàòàðûÿòàì ÒÁÌ çíàéøë³ àæ 211 ïàäï³ñ÷ûêà¢!? Íà 9478 æûõàðî¢ ñòàë³öû - àäç³í ïàäï³ñ÷ûê.

Ê³ðà¢í³öòâà ë³÷ûöü, øòî "ãàëî¢íàÿ çâûøçàäà÷à çàðàç ¸ñöü ïðûíÿöö¸ çàêîíà "Àá äçÿðæà¢íàé ïàäòðûìöû áåëàðóñêàé ìîâû" (ÍÑ, ¹ ¹ 40, 48). Êàá íåøòà ïàäòðûìë³âàöü, ÿãî òðýáà ìåöü. Ðîáàì òðýáà ñòàâ³öü ïûòàííå àá àäç³íàé äçÿðæà¢íàé ìîâå ¢ Ðýñïóáë³öû Áåëàðóñü.

Ïðàáëåìà áåëàðóñêàìî¢íàãà íàöûÿíàëüíàãà ¢í³âåðñ³òýòà ¢ ñâà¸é àñíîâå ïðàâ³ëüíàÿ ³ ë¸ñàâûçíà÷àëüíàÿ. Àäíàê ÿíà ïàòðàáóå íå êàðïàòë³âàãà âûðàøýííÿ, à øûðîêàãà ³ ãëûáîêàïðàôåñ³éíàãà àáìåðêàâàííÿ. ¨ñöü äðóã³, à ëåïø êàçàöü, ïàðàëåëüíû âàðûÿíò. Ìÿðêóþ, ãàâîðêó òðýáà âåñö³ àá íàäàíí³ òàêîãà ñòàòóñó ãàëî¢íàìó ïåäàãàã³÷íàìó ¢í³âåðñ³òýòó ³ìÿ Ì. Òàíêà. Ïðàêòû÷íà ¢ñå ïðàáëåìû íà í³âå àäóêàöû³ âûðàøàå ÿãî âûïóñêí³ê ÍÀÑÒÀ¡Í²Ê. ¨í ¸ñöü ïàäìóðàê óñ¸é àäóêàöûéíàé ï³ðàì³äû.

Ïðà÷ûòàíû íà Ðàäçå ³ íàäðóêàâàíû ¢ ÍÑ ¹ 48 âûñòóï ïåðøàãà íàìåñí³êà ñòàðøûí³ ÒÁÌ, äýïóòàòà Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ Àëåíû Àí³ñ³ì êë³÷à äàäàöü äà âûøýé ñêàçàíàãà ñóìåñíà ðàñïðàöàâàíûÿ ç ïðàôåñàðàì Ëÿâîíàì Ëû÷îì ïðàïàíîâû äýïóòàòàì ³ íàê³ðàâàíûÿ ¢ Ïàëàòó ïðàäñòà¢í³êî¢, ãýòû òýêñò ³äçå í³æýé:

“Ç ìýòàé ñïûíåííÿ ýòíàíàöûäó áåëàðóñêàãà íàðîäà (âûêëþ÷àíàÿ ç ãðàìàäñêàãà æûööÿ áåëàðóñêàÿ ìîâà, àìàëü ïî¢íàÿ àäñóòíàñöü áåëàðóñêàìî¢íàé àäóêàöû³, ³ ¢ çíà÷íàé ñòóïåí³ íàöûÿíàëüíàÿ êóëüòóðà), çàáåñïÿ÷ýííÿ ðýàëüíàãà ñóâåðýí³òýòó Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü äýïóòàòàì Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ íåàáõîäíà:

à) àäíàâ³öü äçåéíàñöü ã³ñòàðû÷íûõ çàêîíà¢, ïðûíÿòûõ äýïóòàòàì³ Áåëàðóñ³ (ñÿðîä ³õ êîëüêàñíà ïåðàâàæàë³ êàìóí³ñòû!) äà ¢ñòàëÿâàííÿ ¢ ¸é ïðýç³äýíöêàé ñ³ñòýìû ê³ðàâàííÿ: Çàêîí Áåëàðóñêàé Ñàâåöêàé Ñàöûÿë³ñòû÷íàé Ðýñïóáë³ê³ “Àá ìîâàõ ó Áåëàðóñêàé ÑÑÐ" (26 ñòóäçåíÿ 1990 ãîäà), Ïàñòàíîâà Âÿðõî¢íàãà Ñàâåòà Áåëàðóñêàé ÑÑÐ “Àá ïàðàäêó ¢âÿäçåííÿ ¢ äçåÿííå Çàêîíà Áåëàðóñêàé ÑÑÑÐ “Àá ìîâàõ ó Áåëàðóñêàé ÑÑÐ" (26 ñòóäçåíÿ 1990 ãîäà) ³ Çàêîí ”Àá äàïà¢íåíí³ àðòûêóëà 68 Êàíñòûòóöû³ Áåëàðóñêàé ÑÑÐ"(26 ñòóäçåíÿ 1990 ãîäà);

á) àëüáî ïàñòàâ³öü íà àáìåðêàâàííå ³ ïðûíÿöü ó áë³æýéøû ÷àñ íîâû Çàêîí àá àäç³íàé äçÿðæà¢íàé ìîâå - áåëàðóñêàé. Ó Ðàñ³éñêàé Ôåäýðàöû³, âà ¢ñ³õ ñòâîðàíûõ íà ïîñòñàâåöêàé ïðàñòîðû êðà³íàõ äçÿðæà¢íàé ìîâàé ç'ÿ¢ëÿåööà òîëüê³ ìîâà êàðýííàãà ýòíàñó. Íàâîøòà æ Ðýñïóáë³öû Áåëàðóñü áûöü áåëàé âàðîíàé ñÿðîä êðà³í ÑÍÄ? Ïàìÿòàéìà: Çàêîí "Àá ìîâàõ" ó ÁÑÑÐ ³ Äçÿðæà¢íóþ ïðàãðàìó ðàçâ³ööÿ áåëàðóñêàé ìîâû ³ ³íøûõ íàöûÿíàëüíûõ ìî¢ ó Áåëàðóñêàé ÑÑÐ ïðûíÿë³ âåëüì³ à¢òàðûòýòíûÿ ëþäç³ - äýïóòàòû Âÿðõî¢íàãà Ñàâåòà ÁÑÑÐ, ñÿðîä ÿê³õ áûëî íÿìàëà ³ öâ¸ðäûõ ³íòýðíàöûÿíàë³ñòû÷íûõ ïàãëÿäà¢ êàìóí³ñòà¢, çàíÿòûõ íà ñàìûõ âûñîê³õ ïàñàäàõ ó ÖÊ ÊÏÁ, Ñàâåöå ì³í³ñòðà¢ ÁÑÑÐ. Äûê áóäçüöå, ãëûáîêàïàâàæàíûÿ àáðàíí³ê³, ãîäíûì³ ñâà³õ ïàïÿðýäí³êà¢!;

â) ïàâàæàéöå ñÿáå ³ ñàïðà¢äíàãà ãàñïàäàðà íàøàé çÿìë³ - áåëàðóñê³ íàðîä - ïðàâîäçüöå ïàñåäæàíí³ Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ íà ðîäíàé áåëàðóñêàé ìîâå - ïåðøàé äçÿðæà¢íàé ïà äçåéíàé Êàíñòûòóöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, íà ìîâå, àäïàâåäíàé íàçâàì òûòóëüíàé íàöû³ ³ ÿå äçÿðæàâû, ÿê ãýòà ðîá³ööà âà ¢ñ³õ êðà³íàõ, ñòâîðàíûõ íà ðàçâàë³íàõ ÑÑÑÐ; øàíóéöå ñâàþ ïðûðîäíóþ ìîâó òàê, ÿê áë³çê³ íàì ðóñê³ íàðîä;

ã) ïðûì³öå çàêàíàäà¢÷û àêò àá ñòâàðýíí³ ¢ëàñíàãà òýëåêàíàëà Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ ö³ âûçíà÷ûöü (ãýòà âàøà êàìïåòýíòíàñöü) õîöü áû ãàäç³íû äëÿ òðàíñëÿöû³ ïàñÿäæýííÿ¢ íà ³íøûõ òýëåêàíàëàõ, - êàá ïàâûñ³öü à¢òàðûòýò óëàäû, âûõàâàöü ó íàðîäà ëþáî¢ äà äýïóòàòà¢, à ïðàç âàñ ³ äà ïàë³òû÷íàé ñ³ñòýìû ¢ öýëûì;

ä) íàì, ÿê ê³ñëàðîä, ïàòðýáåí ñàë³äíû íàâóêîâà-òýàðýòû÷íû ÷àñîï³ñ, äçå á ç ïàç³öûé êàðýííûõ áåëàðóñê³õ ³íòàðýñà¢ ðýãóëÿðíà àñâÿòëÿë³ñÿ ñàìûÿ íàäç¸ííûÿ ïûòàíí³ íàöûÿíàëüíàãà æûööÿ êðà³íû. Äàëåé í³ÿê íåëüãà òðûìàöü íàðîä ó ïî¢íûì íåäàñâåä÷àíí³, øòî ÿãî ÷àêàå ïðû ïàíàâàíí³ ¢ ÿãî ðîäíûì äîìå ÷óæûõ êóëüòóðíà-ìî¢íûõ êàøòî¢íàñöÿ¢. Íàçâà ÷àñîï³ñà ìîæà áûöü (ïðàïàíîâà äëÿ ðàçãëÿäó): "Ïðàáëåìû çàõàâàííÿ ýòíàêóëüòóðíàé ñàìàáûòíàñö³ áåëàðóñêàé íàöû³";

æ) ó çíîñ³íàõ ç ëþäçüì³ ðàøó÷à íåàáõîäíà àäðà÷ûñÿ àä íåäàïàâåäíàãà ³ñö³íå âûðàçó: "Ó íàñ àô³öûéíàå áåëàðóñêà-ðóñêàå äâóõìî¢å", áî íà ïðàöÿãó ¢ñ³õ ãàäî¢ ôóíêöûÿíàâàííÿ ïðýç³äýíöêàé ñ³ñòýìû ê³ðàâàííÿ ¢ íàñ ó àô³öûéíûì æûöö³ âûêàðûñòî¢âàåööà òîëüê³ ðóñêàÿ ìîâà. ßå òðýáà ïàñëÿäî¢íà çàìÿíÿöü áåëàðóñêàé, ïåðàêàíà¢÷à òëóìà÷à÷û íàðîäó, øòî ãýòà ðîá³ööà äçåëÿ òàãî, êàá ¸í íå ñòðàö³¢ ñâàéãî íàöûÿíàëüíàãà àáë³÷÷à, áû¢ ñàì³ì ñàáîé;

ç) àäê³íóöü óñå äóìê³ ïðà õîöü ÿêîå ïàë³òû÷íàå àá'ÿäíàííå ç Ðàñ³ÿé, äà ÷àãî ìû çóñ³ì íå ãàòîâûÿ ¢ ýòíàêóëüòóðíûì ïëàíå. Íàì ÿê ì³í³ìóì òðýáà ¢ äçÿñÿòê³ ðàçî¢ óçìàöí³öü íàöûÿíàëüíû ïàòýíöûÿë æûööÿçäîëüíàñö³ áåëàðóñà¢, òðàíñôàðìàâà¢øû ¢ ïåðøóþ ÷àðãó ³õ ðîäíóþ áåëàðóñêóþ ìîâó ç ïàïÿðîâàé ó ôàêòû÷íà äçÿðæà¢íóþ;

³) ñòàðøûíÿ Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ ïàâ³íåí íàðýøöå ïåðààäîëåöü ñòðàõ ö³ íåðàøó÷àñöü ³, ÿê òðýöÿÿ àñîáà ¢ êðà³íå, ïóáë³÷íà ïðàç Ñ Ì ² ïåðûÿäû÷íà ¢ñòóïàöü ó êàíòàêò ç íàðîäàì íà ÿãî ðîäíàé áåëàðóñêàé ìîâå ïà ¢ñ³õ íàäç¸ííûõ ïðàáëåìàõ ñó÷àñíàãà æûööÿ, àñàáë³âà ïà òûõ ç ³õ, øòî ìàþöü ïðàìîå äà÷ûíåííå äà çàõàâàííÿ áåëàðóñêàé êóëüòóðíà-ìî¢íàé ³äýíòû÷íàñö³;

ê) ïàâåðöå, íå ìîæà áûöü íàëåæíàãà à¢òàðûòýòó, âûñîêàé ïàâàã³ äà Âàñ ïðû ³ñíûì íåàïðà¢äàíà âÿë³ê³ì ðîçðûâå ïàì³æ çàðïëàòàé ³ ïåíñ³ÿé äýïóòàòà¢ ³ ³õ âûáàðöà¢? ßê òóò áûöü ïàë³òûêó - àïîøíÿå ñëîâà çà Âàì³”.

Ì³êîëà Ñàâ³öê³,
ïðàôåñàð, ñÿáàð Ðàäû ÒÁÌ.

¹ 50 (1305) 14 ÑÍÅÆÍß 2016 ã. Íàøà Ñëîâà

IN MEMORIAM

Íàñòà¢í³ê çâÿë³êàé ë³òàðû

Íå ñòàëà **Óëàäç³ì³ðà Äç³ñêî**, âûäàòí³êà àäóêàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, ÿê³ ¢ñ¸ ñâà¸ æûöö¸ ïðûñâÿö³¢ ñëóæýííþ Áåëàðóñêàìó Ñëîâó.

Êàë³ íà ïà÷àòêó 90-õ ãàäî¢ ó ìÿíå ³ ìà³õ êàëåã, äýïóòàòà¢ Âÿðõî¢íàãà Ñàâåòà Õ²² ñêë³êàííÿ, ç'ÿâ³ëàñÿ ìàã÷ûìàñöü ïàñïðûÿöü àäðàäæýííþ áåëàðóñêàé øêîëû ¢ íàøàé êðà³íå, íàø ðàçë³ê áû¢ ïðîñòû. Ó ÁÑÑÐ òàäû ïðàöàâàëà áîëüø çà äçåñÿöü òûñÿ÷ íàñòà¢í³êà¢ áåëàðóñêàé ìîâû ³ ë³òàðàòóðû. Êàë³ á êîæíû ç³õ àêòû¢íà ¢êëþ÷û¢ñÿ ¢ áåëàðóñ³çàöûþ íàøàé àäóêàöû³, óæî ïðàç òðû-÷àòûðû ãàäû âûí³ê³ ãýòàãà ïðàöýñó áûë³ á àä÷óâàëüíûÿ. Íà æàëü, òàê³õ ïåäàãîãà¢ àêàçàëàñÿ âûðàçíàÿ ìåíøàñöü: ñÿðîä âûïóñêí³êî¢ áåëàðóñê³õ àääçÿëåííÿ¢ ô³ëàëàã³÷íûõ àääçÿëåííÿ¢ óí³âåðñ³òýòà¢ ëþäçåé, íå ïðûõ³ëüíûõ äà áåëàðóø÷ûíû, ÿ àñàá³ñòà ñóñòðàêà¢ íàâàò áîëüø, ÷ûì ñÿðîä âûïóñêí³êî¢ "ðóñê³õ" àääçÿëåííÿ¢. Íà ø÷àñöå, ó íàøàé ñ³ñòýìå àäóêàöû³ áûë³ ¢ñ¸ æ òàê³ÿ ëþäç³, ÿê Óëàäç³ì³ð Àíòîíàâ³÷ Äç³ñêî.

Íàðàäç³¢ñÿ áóäó÷û ïåäàãîã 6 âåðàñíÿ 1936 ãîäà ¢ â¸ñöû Áðîëüí³ê³ Íàâàãðàäñêàãà âàÿâîäñòâà òàãà÷àñíàé Äðóãîé Ðý÷û Ïàñïàë³òàé. Ó ãàäû ã³òëåðà¢ñêàé àêóïàöû³ õëîï÷ûêó Âàëîäçþ äàâÿëîñÿ ïåðàæûöü íÿìàëà: ðàññòðýëû ìÿñöîâûõ ðàìåñí³êà¢-ãàáðýÿ¢, àäïðà¢êó ¢ Íÿìå÷÷ûíó íà ïðûìóñîâûÿ ïðàöû ñòàðýéøûõ àäíàâÿñêî¢öà¢, ñÿðîä ÿê³õ áûëà ³ ÿãî ñòðûå÷íàÿ ñÿñòðà Âîëüãà... Òîëüê³ öóä âûðàòàâà¢ Âàëîäçþ ³ ÿãî áàöüêó Àíòîíà Àëÿêñàíäðàâ³÷à, êàë³ àäíàãî ðàçó êàðí³ê³ ¢âàðâàë³ñÿ ¢ â¸ñêó, øóêàþ÷û ïàðòûçàí, ñÿðîä ÿê³õ áûë³ ³ ³õ ñâàÿê³. Âàëîäçåâà ìàö³ áûëà àðûøòàâàíàÿ, ³ òîëüê³ âûñ³ëêàì³ ÿå ñòàðýéøàé ñÿñòðû (ÿêàÿ äàäàëà ¢ ÿêàñö³ õàáàðó ñâàé çàðó÷àëüíû ïÿðñö¸íàê íàâàãðàäñêàìó êàìåíäàíòó) ÿå ¢äàëîñÿ âûçâàë³öü. Êàá óçíàâ³öü ðàçðàáàâàíóþ ôàøûñòàì³ ãàñïàäàðêó, ñÿì'³ Äç³ñêî äàâÿëîñÿ çâÿðòàööà ïà äàïàìîãó äà ñïàãàäë³âûõ ñóñåäçÿ¢.

Ó øêîëó Âàëîäçÿ ïàéøî¢ ïåðàäïðîñòêàì, ³ ¢ñ¸ æûöö¸ ç óäçÿ÷íàñöþ ¢çãàäâà¢ ñâà³õ ïåðøûõ íàñòà¢í³êà¢ - Àëÿêñàíäðà Ëàçàðýâ³÷à, Ãàííó Ê³êëåâ³÷, à òàêñàìà Âàëÿíö³íó Ë³ñòàïàäàâó, ÿêàÿ, ïðûåõà¢øû ç Ðàñ³³, çà íåêàëüê³ ìåñÿöà¢ çàñâî³ëà áåëàðóñêóþ ìîâó ³ ïàñïÿõîâà âûêëàäàëà íà ¸é... Ñàì Óëàäç³ì³ð Äç³ñêî âó÷û¢ñÿ íà "âûäàòíà" ³ ¢ 1952 ã. àáðà¢ ïðàôåñ³þ ïåäàãîãà - ïàñòóï³¢ ó Íàâàãðàäñêàå ïåäàãàã³÷íàå âó÷ûë³ø÷à, ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ ÿêîãà ïàäà¢ äàêóìåíòû ¢ Ìåíñê³ ïåä³íñòûòóò ³ìÿ Ìàêñ³ìà Ãîðêàãà. Òóò ñÿðîä ÿãî ñÿáðî¢-àäíàêóðñí³êà¢ áûë³ íå àáû-ÿê³ÿ àñîáû - íàïðûêëàä, áóäó÷û ã³ñòîðûê ³ êðàÿçíàâåö Àíàòîëü Âàëàõàíîâ³÷ (ÿê³, íà æàëü, òàêñàìà çóñ³ì íÿäà¢íà ïàéøî¢ ç æûööÿ) àáî áóäó÷û ïàýò Ðàìàí Òàðàìîëà-Ì³ðñê³... Ç 1961 ãîäà ³ äà ïà÷àòêó öÿæêîé õâàðîáû, ó ñòóäçåí³ ãîäà ãýòàãà, Óëàäç³ì³ð Äç³ñêî ïðûñâÿö³¢ ñÿáå ïðàöû íàñòà¢í³êà áåëàðóñêàé ìîâû ³ ë³òàðàòóðû, ïåäàãîãà-ìåòàäûñòà ³ àðãàí³çàòàðà. Ç

çàõàïëåííåì ÿãî ïåäàãàã³÷íû òàëåíò óçãàäâàë³ ³ ¢çãàäâàþöü øìàòë³ê³ÿ âûïóñêí³ê³ Àðøàíñêàãà ïåäàãàã³÷íàãà êàëåäæà, Áåëàðóñêàãà ãóìàí³òàðíàãà ë³öýÿ. Êîë³ø íÿÿ âó÷àí³öà ë³öýÿ, öÿïåð âûêëàä÷ûöà ì³æíàðîäíàãà êàëåäæà ¢ áàñí³éñê³ì Ìîñòàðû Íàñòàññÿ Ðóäàê ï³ñàëà: *"Óëàäç³ì³ð Àíòîíàâ³÷ áû¢ ïåðøû íàñòà¢í³ê, ÿê³ ïàñòàÿííà ïàäòðûìë³âà¢ ìàå ïàìêíåííå äàñêàíàëà çàñâî³öü ìîâó íå òîëüê³ ñâà³ì³ íåàöýííûì³ âåäàìè, àëå ³ ¢ëàñíûì ïðûêëàäàì ó ëþáûõ æûöö¸âûõ ñ³òóàöûÿõ. Òàìó ïàñëÿ äâóõ ãàäî¢ íàâó÷àííÿ ¢ ë³öý³, ïàä÷àñ ÿê³õ, äàðý÷û, ÿ äàâåäàëàñÿ áîëüø, ÷ûì çà ¢ñå ïàïÿðýäí³ÿ øêîëüíûÿ ãàäû, ÿ àòðûìàëà íàéâûøýéøóþ àäçíàêó..."*

Ó 1980 ãîäçå ë¸ñ Óëàäç³ì³ðà Äç³ñêî êðóòà ïàìÿíÿ¢ñÿ: ¸í ïåðàåõà¢ ó Ìåíñê, äçå ÿãî çàïðàñ³ë³ ïðàöàâàöü ó Ðýñïóáë³êàíñê³ì âó÷ýáíà-ìåòàäû÷íûì êàá³íåöå ïðû ì³í³ñòýðñòâå àñâåòû ÁÑÑÐ. Öÿæêà íàâàò ïåðàë³÷ûöü, êîëüê³ ¢ñÿãî çðàá³¢ ¸í àñàá³ñòà, êàá ïàäòðûìàöü ìàòýðûÿëüíà ïðàöóþ÷ûõ íàñòà¢í³êà¢ ðîäíàé ìîâû ³ ë³òàðàòóðû, êîëüê³ ðàçíàñòàéíûõ ìåòàäû÷íûõ íàïðàöîâàê ¸í ïàäðûõòàâà¢ ðàçàì ñà ñâà³ì³ êàëåãàì³! Óëàäç³ì³ð Àíòîíàâ³÷ ø÷ûðàé äóøîé ïàäòðûìà¢ àäðàäæýííå íåçàëåæíàñö³ êðà³íû, íàâàò óñòóï³¢ ó Áåëàðóñê³ íàðîäíû ôðîíò. Ïåðøàå ïàêàëåííå ïàäðó÷í³êà¢ ïà áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû ³ ìîâå ¢ Ðýñïóáë³öû Áåëàðóñü âûõîäç³ëà ïàä ÿãî íåïàñðýäíàé àïåêàé, äûé ñàì ¸í óäçåëüí³÷à¢ ó ïàäðûõòî¢öû äàïàìîæí³êà¢ ïà áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû, áîëüø çà äçÿñÿòàê çáîðí³êà¢ ýêçàìåíàöûéíûõ ìàòýðûÿëà¢ äëÿ 9-õ ³ 11-õ êëàñà¢. Íà ïðàöÿãó 27 (!) ãàäî¢ Óëàäç³ì³ð Äç³ñêî áû¢ íÿçìåííûì ñàêðàòàðîì ðýñïóáë³êàíñê³õ àë³ìï³ÿä ïà áåëàðóñêàé ìîâå äëÿ øêîëüí³êà¢.

Ó 1997 ãîäçå ïàñëÿ ÷àðãîâàé çìåíû ê³ðà¢í³öòâà ¢ ²íñòûòóöå àäóêàöû³ ç ³í³öûÿòûâû íîâàé óëàäû Óëàäç³ì³ð Äç³ñêî áû¢ çâîëüíåíû ç òàãà÷àñíàãà Íàâóêîâà-ìåòàäû÷íàãà öýíòðà âó÷ýáíàé êí³ã³ ³ ñðîäêà¢ íàâó÷àííÿ. Äàðîãà ÿãî ïðûâÿëà ¢ Áåëàðóñê³ ãóìàí³òàðíû ë³öýé, äçå ¸í ñòà¢ âûêëàä÷ûêàì áåëàðóñêàé ìîâû. Óñå ãàäû ïðàöû ¢ ë³öý³ Óëàäç³ì³ð Àíòîíàâ³÷ áû¢ óçîðàì ïðàôåñ³ÿíàë³çìó ³ áåçäàêîðíàé àäêàçíàñö³: íåìàã÷ûìà áûëî ñàáå ¢ÿâ³öü, êàá ¸í íåøòà ñâîå÷àñîâà íå âûêàíà¢, íå äàðàá³¢ öè ïðà³ãíàðàâà¢. Êàë³ ë³öýé íàìàãàííÿì³ öÿïåðàøíÿé óëàäû áû¢ ïàçáà¢ëåíû àô³öûéíàãà ñòàòóñó, ¸í çàñòà¢ñÿ âåðíû ë³öý³ñòàì ³ ³õ áàöüêàì: ðýãóëÿðíà, íÿãëåäçÿ÷û íà íåìàëàäûÿ íîã³, ïðàáëåìû ç ñýðöàì, äàá³ðà¢ñÿ íà çàíÿòê³ ³ - àí³êîë³ íå ñïàçíÿ¢ñÿ!

Êàë³ ïðàç ãîä ïàñëÿ àô³öûéíàãà çàêðûööÿ ë³öýÿ ¢ Ìåíñê ïðûåõà¢ çäûìàöü ô³ëüì (ÿê³ àòðûìà¢ ïîòûì íàçâó "Ïàðòûçàíñêàÿ øêîëà") áåëàðóñêàÿ òýëåæóðíàë³ñò Þðûé Êàë³íà, ¸í çðàá³¢ Óëàäç³ì³ðà Äç³ñêî ôàêòû÷íà àäíûì ç ãàëî¢íûõ ãåðîÿ¢ ãýòàãà ô³ëüìà...

Âàðòà àäçíà÷ûöü ÿãî íàäçâû÷àéíóþ ¢âàæë³âàñöü ³ äàë³êàòíàñöü. Íå áûëî âûïàäêó, êàá ¸í çàáû¢ñÿ ïàâ³íøàâàöü êàëåãó-íåáóäçü ç äí¸ì íàðàäæýííÿ, ç ³íøûì³ âàæíûì³ ïàäçåÿì³ ¢ æûöö³... Çâû÷àéíà Óëàäç³ì³ð Àíòîíàâ³÷ ï³ñà¢ âåðøàâàíûÿ â³íøàâàíí³. Íàîãóë, óñ¸ æûöö¸ ¸í ïàìàëåíüêó ï³ñà¢ - ³ ïàýç³þ, ³ ïðîçó. Äà âàñüì³äçåñÿö³ãîäçÿ ç äíÿ íàðàäæýííÿ ñ¸ëåòà êàëåã³-ïåäàãîã³ ¢ ñêëàä÷ûíó ïðàô³íàíñàâàë³ âûäàííå âûáðàíûõ òâîðà¢ Óëàäç³ì³ðà Äç³ñêî, øòî - ç ïðàäìîâàé âûøýéøàãà ïàýòà Àíàòîëÿ Âàëàõàíîâ³÷à - âûéøë³ ¢ äàäçåíûì ç ìåíñê³õ ïðûâàòíûõ âûäàâåöòâà¢ ïàä íàçâàé "Õâ³ë³íû ðàäàñö³ ³ ñìóòêó".

Ó ïà÷àòêó ãýòàãà ãîäà, êàë³ Óëàäç³ì³ð Äç³ñêî óæî íå çìîã äàëåé ïðàâîäç³öü çàíÿòê³ ¢ ë³öý³ (ñòðàö³¢ ìàã÷ûìàñöü ðàçìà¢ëÿöü), ÿãîíû ôàêòû÷íû ïåäàãàã³÷íû ñòàæ ñêëàäà¢ 63 ç ïàëîâàé ãàäû! Íà ìîé ïîãëÿä, ãýòû ôàêò çàñëóãî¢âàå ¢íÿñåííÿ ¢ ëþáûÿ êí³ã³ ðýêîðäà¢, àëå ãàëî¢íàå ³íøàå: æûöö¸âû øëÿõ Óëàäç³ì³ðà Àíòîíàâ³÷à Äç³ñêî - ïðûêëàä òàãî, ÿê ìîæíà, íå ïðûöÿãâàþ÷û çàë³øíÿé óâàã³ äà ñÿáå, ðàá³öü ñïðàâó ñâàéãî æûööÿ.

Óëàäç³ì³ð Äç³ñêî àä ñàìàãà ïà÷àòêó ³ äà àïîøí³õ äç¸í ñâàéãî æûööÿ áû¢ íÿçìåííûì ïàäï³ñ÷ûêàì "Íàðîäíàé âîë³". Êàë³ ìû ç êàëåãàì³ çàâ³òâàë³ äà ÿãî, óæî ìîöíà õâîðàãà, äàäîìó, ¸í óâåñü ÷àñ ïàêàçâà¢ ìíå ³ ìàå ïóáë³êàöû³, ³ ³íøûÿ àðòûêóëû, ÿê³ÿ ïðûöÿãíóë³ ÿãî àñàá³âóþ ¢âàãó ¢ ãàçåöå. Óëàäç³ì³ð Äç³ñêî âåëüì³ ïåðàæûâà¢ çà òîå, øòî àäáûâàåööà ¢ êðà³íå; íà æàëü, íÿìàëà çäàðî¢ÿ àäàáðàë³ ¢ ÿãî àíòûáåëàðóñê³ÿ äçåÿíí³ òûõ, õòî ñòà³öü âà ¢ëàäçå...

Çàñòàåööà âåðûöü, øòî òàê³ÿ ëþäç³, ÿê ¸í, óñ¸ æ òàê³ ïðàæûë³ ñâà¸ æûöö¸ íåäàðìà ³ øòî âó÷í³ ³ âó÷í³ âó÷íÿ¢ ãýòàãà ñö³ïëàãà ïðàöà¢í³êà íà í³âå áåëàðóñêàé ñïðàâû ÿø÷ý ñêàæóöü ñâà¸ ñëîâà ¢ áóäó÷àé Áåëàðóñ³.

Ëÿâîí Áàðø÷ý¢ñê³.

Ïàì¸ð ßêà¢ Ðàäûíà

10 ñíåæíÿ ¢ Ìåíñêó ïàõàâàë³ **ßêàâà Ðàäûíó** - áåëàðóñêàìî¢íàãà ìàòýìàòûêà, ÷ëåíà-êàðýñïàíäýíòà Àêàäýì³³ íàâóê, ïðàôåñàðà Áåëàðóñêàãà äçÿðæà¢íàãà ¢í³âåðñ³òýòà. ßìó áûëî 70 ãàäî¢. Àíêàëîã³ÿ.

¨í áû¢ ðîäàì ç â¸ñê³ Áðûëüê³ Âàëîæûíñêàãà ðà¸íà.

Ó 1969 ãîäçå ñêîí÷û¢ Áåëàðóñê³ äçÿðæà¢íû ¢í³âåðñ³òýò ³ ïà÷à¢ òàì ïðàöàâàöü. Ó 1972 ãîäçå àáàðàí³¢ êàíäûäàöêóþ äûñåðòàöûþ "Äà òýîðû³ ë³íåéíûõ óðà¢íåííÿ¢ ó òàïàëàã³÷íûõ âåêòàðíûõ ïðàñòîðàõ". Ó 1987 ãîäçå - äîêòàðñêóþ äûñåðòàöûþ "Ýêñïàíåíöûÿëüíûÿ âåêòàðû ³ äûôåðýíöûÿëüíûÿ ¢ðà¢íåíí³". Ç 1975 ãîäà - çàãàä÷ûê êàôåäðû ôóíêöûÿíàëüíàãà àíàë³çó ÁÄÓ.

Ðàäûíà ðàñïðàöàâà¢ ÿêàñíóþ òýîðûþ ë³íåéíûõ äûôåðýíöûÿëüíûõ óðà¢íåííÿ¢ ç ðýãóëÿðíûì³ àïåðàòàðàì³ ¢ ëàêàëüíà-âûïóêëûõ ïðàñòîðàõ. Óâ¸¢ ïàíÿööå âåêòàðà ýêñïàíåíöûÿëüíàãà òûïó ³ íà ÿãî àñíîâå ïàáóäàâà¢ ôóíêöûÿíàëüíóþ òýîðûþ ïàä¸ë³ê, ÿê³ ¢æûâàåööà ïðû äàñëåäàâàíí³ âûðàäíûõ ³ äûôåðýíöûÿëüíà-àïåðàòàðíûõ óðà¢íåííÿõ. Ïàáóäàâà¢ (ðàçàì ç À. Àíòàíåâ³÷àì) òýîðûþ íåë³íåéíûõ àáàãóëüíåíûõ ôóíêöûé (ìíåìàôóíêöûé).

Áû¢ íàâóêîâûì ðýäàêòàðàì ïåðøàãà ¢ Áåëàðóñ³ "Ðóñêà-áåëàðóñêàãà ìàòýìàòû÷íàãà ñëî¢í³êà" (1993), ñóà¢òàðàì ³ íàâóêîâûì êàíñóëüòàíòàì ïåðøàé ó Áåëàðóñ³ "Ìàòýìàòû÷íàé ýíöûêëàïåäû³" (2001), à¢òàðàì áåëàðóñêà-ïîëüñêàãà ³ ïîëüñêà-áåëàðóñêàãà ìàòýìàòû÷íûõ ñëî¢í³êà¢.

À¢òàð êàëÿ 150 íàâóêîâûõ ïðàö, ó òûì ë³êó 10 ìàíàãðàô³é, ïàäðó÷í³êà¢ ³ âó÷ýáíûõ äàïàìîæí³êà¢.

Íà ïà÷àòêó 90-õ ÿãî ïðàïàíî¢âàë³ íà ïàñàäó ì³í³ñòðà àäóêàöû³, àëå êàíäûäàòóðó íå ïàäòðûìà¢ Âÿ÷àñëà¢ Êåá³÷.

Ñûí ßêàâà Ðàäûíû òàêñàìà âûêëàäàå ìàòýìàòûêó ¢ ÁÄÓ íà-áåëàðóñêó.

ßãîíàÿ ¢íó÷êà âó÷ûööà íà âûäàòíà ¢ áåëàðóñêàìî¢íûì ë³öý³ ³ìÿ ßêóáà Êîëàñà.

nn.by.

"Íàøà ñëîâà" äàëó÷àåööà äà ñïà÷óâàííÿ¢ ñÿì'³ âûäàòíàãà íàâóêî¢öà.

Ïàìÿö³ Àëåñÿ Àäàìîâ³÷à

3 ñíåæíÿ ç ³í³öûÿòûâû ìàã³ë¸¢ñêàé ãàðàäñêîé àðãàí³çàöû³ ÒÁÌ ó ñÿðýäíÿé øêîëå ¹ 34 ã. Ìàã³ë¸âà àäáûëàñÿ ö³êàâàÿ ñóñòðý÷à. Ó ãîñö³ äà íàñòà¢í³êà¢, âó÷íÿ¢ ³ ³õ áàöüêî¢ çàâ³òàë³ Íàòàëëÿ Àëÿêñàíäðà¢íà Àäàìîâ³÷, äà÷êà âÿäîìàãà áåëàðóñêàãà ï³ñüìåíí³êà Àëåñÿ Àäàìîâ³÷à. ßíà ïàçíà¸ì³ëà ç àñîáàé À.Àäàìîâ³÷à, ðàñêàçàëà ïðà ÿãî ñöýíàðíóþ äçåéíàñöü, ïðàäýìàíñòðàâàëà íîâûÿ âûäàíí³ êí³ã ï³ñüìåíí³êà. Ðàçìîâà àòðûìàëàñÿ ïàçíàâàëüíàé ³ çàïàì³íàëüíàé.

Íà äàäçåíû ìîìàíò ó ñÿðýäíÿé øêîëå ¹ 34 ã. Ìàã³ë¸âà ïðàöóå àäç³íû ¢ ãîðàäçå áåëàðóñêàìî¢íû ïåðøû êëàñ.

Í.Ð. Âî¢êàâà,
íàñòà¢í³öà áåëàðóñêàé ìîâû.

pawet.net

Ïðàç 100 ãàäî¢ ïàñëÿ ñìåðö³ ïàýòà ïðûçíàë³ ¢ñå: ³ äçÿðæàâà, ³ öàðêâà, ³ ãðàìàäñòâà

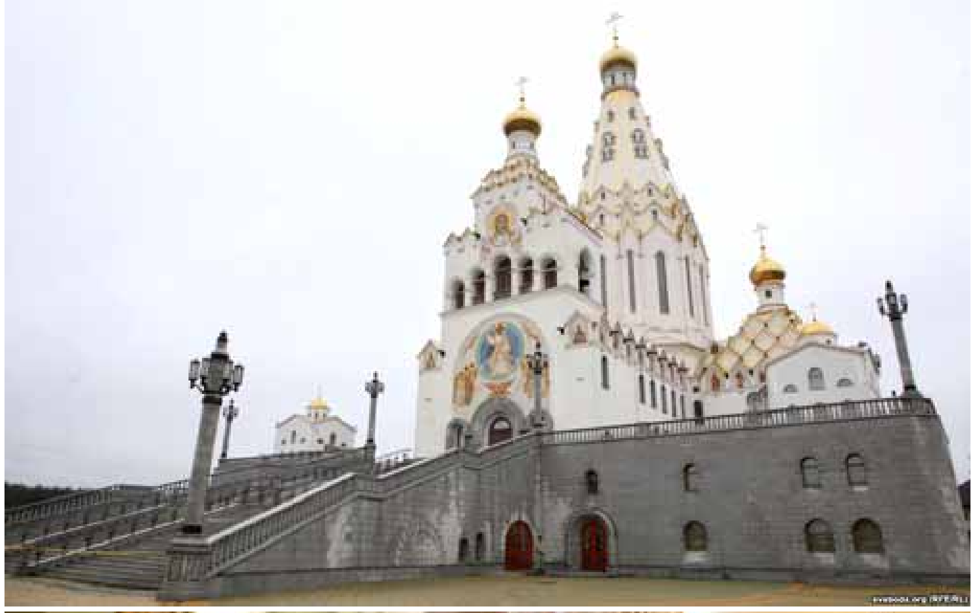

Êàïñóëó ç çÿìë¸é ç ìàã³ëû Ìàêñ³ìà Áàãäàíîâ³÷à ¢ ßëöå çàêëàë³ ¢ ìåíñê³ì ïðàâàñëà¢íûì õðàìå ¡ñ³õ ñâÿòûõ 9 ñíåæíÿ - ó äçåíü 125-ãîäàçÿ ç íàðàäæýííÿ ïàýòà. Íà öûðûìîí³³ íàìåñí³öà ïðýì'åð-ì³í³ñòðà Íàòàëëÿ Êà÷àíàâà çà÷ûòàëà â³òàííå àä Àëÿêñàíäðà Ëóêàøýíê³. Ì³í³ñòð êóëüòóðû Áàðûñ Ñâÿòëî¢ íàçâà¢ çàõàâàííå çÿìë³ âûêàíàííåì âîë³ Áàãäàíîâ³÷à.

Ðàäû¸ Ñâàáîäà.

Íàâ³íû Ãåðìàí³³

Ìàêñ³ì Áàãäàíîâ³÷ ïåðàêëàäà¢ ç íÿìåöêàé

Ðàçàì ç ßíêàì Êóïàëàì, ßêóáàì Êîëàñàì, ³íøûì³ ï³ñüìåíí³êàì³-ïåðàêëàä÷ûêàì³ íàøàí³¢ñêàé ïàðû Ìàêñ³ì Áàãäàíîâ³÷ äàëó÷àåööà äà ïåðàêëàäó íÿìåöêàé ïàýç³³, ó ïðûâàòíàñö³ òâîð÷àé ñïàä÷ûíû Ãåíðûõà Ãàéíå ³ Ôðûäðûõà Øûëåðà. Äàñëåä÷ûê áåëàðóñêà-íÿìåöê³õ ë³òàðàòóðíûõ ñóâÿçåé Óëàäç³ì³ð Ñàêàëî¢ñê³ ñöâÿðäæàå, øòî: *"Âåðøû Ã. Ãàéíå çàõàï³ë³ à¢òàðà "Âÿíêà" æàðàñíàñöþ ë³ðû÷íàãà ïà÷óööÿ, ãëûáîê³ì ïðàí³êíåííåì ó ñàìûÿ ³íòûìíûÿ çðóõ³ ÷àëàâå÷àé äóøû, ô³ëàñîôñê³ì çìåñòàì, âÿë³ê³ì ãóìàí³çìàì, ñàðêàñòû÷íûì âûêðûööÿì ëþäñê³õ çàãàí, óðýøöå, äàñêàíàëàñöþ ôîðìû, ìåëàäû÷íàñöþ, áë³çêàñöþ äà íàðîäíàé ïåñí³"*.

Ó 1909 ã. íà ñòàðîíêàõ "Íàøàé Í³âû" áû¢ àïóáë³êàâàíû ïåðøû Áàãäàíîâ³÷àâû ïåðàêëàäíû âåðø Ãåíðûõà Ãàéíå - "Ó ïà¢íî÷íûì êðàþ íà êóðãàíå". Ïðàç ãîä ó ãýòàé ãàçåöå áû¢ çìåø÷àíû ïåðàêëàä âåðøà Ôðûäðûõà Øûëåðà "Õî÷àø ñÿáå òû ïàçíàöü". Ïÿöü ³íøûõ ïåðàêëàäçåíûõ âåðøà¢ Ãàéíå - "Àçðà", "Äçÿöþê ø÷ûðà ëþá³öü äçÿ¢÷ûíó", "Êàë³ ëþáî¢ çàìó÷ûöü", "Êàë³ ìàåø øìàò ÷àãî", "Ãåíðûõ" - áûë³ àïóáë³êàâàíûÿ òîëüê³ ¢ 1927 ãîäçå ¢ ïåðøûì àêàäýì³÷íûì çáîðû òâîðà¢ Ìàêñ³ìà Áàãäàíîâ³÷à. Àöýíüâàþ÷û Áàãäàíîâ³÷àâû ïåðàêëàäû Ãåíðûõà Ãàéíå ³ Ôðûäðûõà Øûëåðà Óëàäç³ì³ð Ñàêàëî¢ñê³ ñöâÿðäæàå: *"Áàãäàíîâ³÷à¢ñê³ÿ ïåðàêëàäû òâîðà¢ Ã. Ãàéíå ³ Ô. Øûëåðà õàöÿ ³ ìàþöü íåêàòîðûÿ íåäàõîïû, øòî áîëüø çàëåæàë³ àä ÷àñó, ÷ûì àä ñàìîãà ïåðàêëàä÷ûêà, ñòàë³, ÿê ³ ¢ñÿ ñïàä÷ûíà áåëàðóñêàãà ïàýòà, êëàñ³÷íûì³"*.

ÇÃÀÉÍÅ

¡ ïà¢íî÷íûì êðàþ íà êóðãàíå
Ñàñíà àäç³íîêà ñòà³öü,
Àáêóòàâ øûñíü ë¸äàì ³ ñíåãàì,
ßê áåëàé àäçåæûíàé, ñï³öü.

I áà÷ûöü ó ñíå ÿíà ïàëüìó,
Øòî ¢ äàëüíÿé ïà¢äç¸ííàé çÿìëå
Ñàìîòíà ñòà³öü ³ íóäçüãóå
Íà ñïàëåííàé ñîíöàì ñêàëå.

* * *

Äçÿöþê ø÷ûðà ëþá³öü äçÿ¢÷ûíó,
¨é ³íøû äà ñýðöà ïðûïà¢,
À ³íøû òîé ³íøóþ ëþá³öü
² ìóæàì ÿå õóòêà ñòà¢.
Çà ïåðøàãà, õòî í³ ñïàòêà¢ñÿ,
Äçÿ¢÷ûíà ñà çëîñö³ ³äçå.
Äçÿöþê æà ìàðíåå ³ ãóá³öü
Æûööå, ìàëàäîå ¢ íóäçå.
Ñòàðàÿ ¢æî ãýòà ã³ñòîð'ÿ,
Õîöü íîâàþ áóäçå ¢ñÿãäû.
ßê ç ê³ì ÿíà çäàðûööà - ïý¢íå
Ïàêðûøà³ì ñýðöû òàäû...

* * *

Êàë³ ëþáî¢ ³çìó÷ûöü
Äâà ñýðöû ìàëàäûÿ, -
Ñìÿþööà ¢ íåáå çîðê³,
Ãàâîðàöü, çàë³òûÿ:

"Õàé ëþäç³-íåáàðàê³
Äóøîþ ø÷ûðàé ëþáÿöü, -
Ëþáî¢ ³õ ãí³á³öü òóãàé,
Æûöö¸ ³ì íàâàò ãóá³öü.

À ìû - áÿññìåðòíûÿ; âå÷íà
Áë³ø÷ûì íà íåáå ñ³í³ì,
Áî ìû ëþáâ³ íå ìàåì
I ç ìóê ÿå íå ãí³åì".

* * *

Êàë³ ìàåø øìàò ÷àãî,
Äûê ÿø÷ý òàáå ïðûáàâÿöü;
À ÿê òðîõ³, - ¢ñ¸ âàçüìóöü,
Í³ ñêàðûíê³ íå àñòàâÿöü.

Ãàëÿêà æàäíà òðóíà
¡ áåëûì ñâåöå ïðûâ³òàå,
Áî ¢ íàñ ïðàâà íà æûöö¸
Ìàå òîé, õòî íåøòà ìàå.

ÃÅÍÐÛÕ

Ó Êàíîñå, ïåðàä çàìêàì,
Íî÷÷ó ö¸ìíàé ³ äàæäæë³âàé,
Íà äâàðý ñòà³öü öàð Ãåíðûõ,
Áîñû, ó àäíîé êàøóë³.
Íà ÿãî ¢ àêíî õòîñü äçâîå
Ïàç³ðàþöü... Ìåñÿö ãëÿíó¢,
Àñâÿö³¢ Ðûãîðà ïàïû
Áðûòû ÷ýðàï ³ Ìàö³ëüäó.
Ïààÿëå¢øû ì³ãóáàì³
Ãåíðûõ "Îé÷à íàø" øàïî÷à,
Àëå çëóå ÿãî ñýðöà,
Íåøòà ³íøàå ãàâîðûöü:
"Òàì äàë¸êà, ¢ êðàþ ðîäíûì,
Ãîðû öâ¸ðäûÿ ïàäíÿë³ñü;
Ó ãëûá³ òûõ ãîð æàëåçà
Ïàõàâàíà íà ñÿêåðó.
Òàì äàë¸êà, ¢ êðàþ ðîäíûì,
¨ñöü ëÿñû ç äóáî¢ âÿë³çíûõ:
Ç ñàìàãî ñòàðîãà äóáà
Äëÿ ñÿêåðû âûéäçå ðó÷êà.
Êðàé ìîé ðîäíû! Êðàé ìîé âåðíû!
Çðîäç³ø, êðàé, òû ÷àëàâåêà,
Øòî çìÿþ ìàéãî ìó÷ýííÿ
¡ðàç çàá'å ñÿêåðàé âîñòðàé".

ÀÇÐÀ

Êîæíû âå÷àð ëÿ êðûí³öû,
Äçå âàäà äçþð÷ûöü, ïëþñêî÷à,
Óïÿðîä ³ ¢çàä õàäç³ëà
Äî÷ ïðûãîæàÿ ñóëòàíà.
Êîæíû âå÷àð ëÿ êðûí³öû,
Äçå âàäà äçþð÷ûöü, ïëþñêî÷à,
Ìàëàäû ñòàÿ¢ íÿâîëüí³ê
I ìàðíå¢ øòîäíÿ ¢ñ¸ áîëåé.
Ðàç ÿíà ¢ ÿãî ïàö³õó,
Çàòðûìà¢øûñÿ, ñïûòàëà:
"ßê çàâóöü öÿáå, äçå êðàé òâîé
Äû ç ÿêîãà òû íàðîäó?"
Àäêàçà¢ íÿâîëüí³ê: "Êë³÷óöü
Ìàãàìåòàì ç ²åìåíà,
À íàðîä ìîé - òûÿ Àçðû,
Øòî êàíàþöü àä êàõàííÿ".

ÇÔ. ØÛËÅÐÀ

Õî÷àø ñÿáå òû ïàçíàöü, -
ïàãëÿäç³ íà ëþäçåé, íà ³õ ñïðàâû;
Õî÷àø ëþäçåé çðàçóìåöü, -
¢ ñýðöà ñâà¸ çàãëÿí³!

Ì³õàë Øûìÿëåâ³÷

Äà¢íÿÿ ïîøòà ³ òýëåãðàô íà Ë³ä÷ûíå[1]

I

Ðàíåé òýðûòîðûÿ ÂÊË áûëà çàñåëåíà áåäíûì ïðûãîííûì íàñåëüí³öòâàì, ÿêîå áûëà ïðûêóòà äà ñâàё ðàëë³. Àí³ ïðàìûñëîâàñö³, àí³ ãàíäëþ ¢ ñó÷àñíûì ðàçóìåíí³ òóò íå áûëî. Àäóêàâàíûì³ áûë³ òîëüê³ ñâÿòàðû ³ ³õí³ÿ ïàìàãàòûÿ. Ó áîëüøàñö³ íàñåëüí³öòâà íå áûëî í³ÿêàé ïàòðýáû ¢ ïàøòîâàé ñóâÿç³, ³ òàìó íå áûëî í³ÿêàé ïóáë³÷íàé àðãàí³çàöû³, ÿêàÿ á çàáÿñïå÷âàëà ïåðàäà÷ó êàðýñïàíäýíöû³.

Óëàäàðû ³ ê³ðà¢í³ê³ äëÿ äàíÿñåííÿ äà ñâàéãî íàñåëüí³öòâà ñâà³õ çàãàäà¢ ³ äëÿ ñóâÿç³ ç ³íøûì³ ¢ëàäàðàì³ âûêàðûñòî¢âàë³ àäìûñëîâûõ ïàñëàíöî¢. Çàõàâàëàñÿ ïðûãîæàÿ ñòàðàæûòíàÿ ëåãåíäà ïðà íàéâûøýéøàãà ë³òî¢ñêàãà ñâÿòàðà ³ àäíà÷àñîâà äàðàäöó ³ ñóääçþ Êðûâå-Êðûâåéòà, ó ÿêîé ðàñêàçâàåööà àá ÿãî ïàñëàíöàõ ³ ÿãî æàçëå, ÿê ñ³ìâàëå ÿãîíàé óëàäû. Òîé æàçëî ìåëà òðû âûã³íû, äà ÿê³õ áûë³ ïðû÷ÿïëåíûÿ òðû òàÿìí³öû, ÿê àïàâÿäàå Þ. Êðàøý¢ñê³ - òðû âîðà÷ê³ (ìÿøî÷ê³). Ïàñëàíåö æðàöà ç ãýòûì æàçëîì ¢ ðóêàõ, ìå¢ ïðàâà àïàâÿø÷àöü âàéíó, âûêë³êàöü êíÿç¸¢ äà Êðûâå-Êðûâåéòû ³ ãä. Äóñáóðã ï³ñà¢, øòî òàêîãà ïàñëàíöà øàíàâàë³ íå òîëüê³ ïðóñû, àëå ³ ëþäç³ ¢ ³íøûõ ë³òî¢ñê³õ êðàÿõ[2].

Êàðîëü Óëàäç³ñëà¢ ßãàéëà ³ âÿë³ê³ êíÿçü Â³òà¢ò ïàäòðûìë³âàë³ óçîðíóþ ñóâÿçü ïàì³æ ñàáîé, ÷óæàçåìíûì³ ¢ëàäàðàì³, íÿìåöê³ì îðäýíàì, óäçåëüíûì³ êíÿçÿì³ ³ ãä. ²õí³ÿ ë³ñòû áûë³ äàòàâàíûÿ ³ âûñëàíûÿ ç ìåñöà¢ ïîáûòó êàðàëÿ ö³ âÿë³êàãà êíÿçÿ, ç: Â³ëüí³, Òðîêà¢, Êî¢í³, Ìåí³êà¢, Àøìÿí, Ìàëàäçå÷íà, Ë³äû, Íàâàãðàäêà, Ñëîí³ìà, Êåðíàâà, Àðàí, Æûæìîðà¢, Ýéøûøàê, Ñàëå÷í³êà¢, Ìåðà÷û, Äóá³÷à¢, Áåðøòà¢, Ãàðîäí³ ³ ãä. Äà àäðàñàòà¢ ë³ñòû äàâîç³ë³ àäìûñëîâûÿ ïàñëàíöû. ×ûì âûøýé ñòàÿ¢ àäðàñàò, òûì áîëüø çíà÷íûì áû¢ ïàñëàíåö. Ñÿðîä çàï³ñà¢ ó êí³ãàõ âûäàòêà¢ íÿìåöêàãà îðäýíà ¢ 1398-1410 ãã. íàçâàíû: "Niclus Luczke des herczogen Witouts herolde" [3]. Ó äûÿðóøû ì³ñö³ñëà¢ñêàãà âàÿâîäû ßíà Òûøêåâ³÷à äà 1625 ã. ïàä íàçâàé "Óì îâû ñà Øâåöûÿé" çíàõîäç³ì øìàò ïàäðàáÿçíàñöåé, äàòû÷íûõ ïåðàñûëê³ ¢ òîé ÷àñ óðàäàâàé êàðýñïàíäýíöû³ ïàì³æ ìà¸íòêàì Äç³òâà, äçå æû¢ âàÿâîäà ³ Âàðøàâàé, ìåñöàì çíàõîäæàííÿ êàðàëÿ Æûã³ìîíòà ²²²[4]. Ç äàòà¢, ïðàñòà¢ëåíûõ íà ë³ñòàõ, áà÷íà, øòî ë³ñòû ç Äç³òâû äà Âàðøàâû (êàëÿ 320 êì) äàõîäç³ë³ íà øîñòû ö³ äçåâÿòû äçåíü. Íå âÿäîìà, ö³ äàðàçó êàðîëü àäêàçâà¢ ñâàéìó âàÿâîäó. Ìîæíà áûöü, øòî ïàñëàíåö ãýòóþ àäëåãëàñöü ïðàÿçäæà¢ çà ïÿöü äç¸í ³ ñà çìåíàé êîíåé ðàá³¢ ¢ ñÿðýäí³ì ïà 64 êì ¢ äçåíü.

²²

Ó Âÿë³ê³ì Êíÿñòâå Ë³òî¢ñê³ì, ÿê ³ ¢ ³íøûõ êðàÿõ, çàõàâà¢ñÿ äà¢í³ çâû÷àé, øòî ïàíû ¢ ïàäàðîææàõ ö³ ïàä÷àñ âàéíû õàäç³ë³ ïàä ÷àñ âàåííûõ âûïðà¢ çà¢æäû áûë³ àòî÷àíû ñâ³òàé ç óçáðîåíûõ ñëóã. Òàêàÿ ñâ³òà ìåëà íàçâó ïîøòà. Êàðîëü Æûã³ìîíò ² ¢ ë³ñöå äà ïàíà Ñòàí³ñëàâà ßíàâ³÷à (Êåçãàéëû), ñòàðàñòû æìóäñêàãà, 1 êàñòðû÷í³êà 1522 ã. çàãàäâà¢, êàá íàìåñí³ê³ ñòàðàñòû *"åçäçûâàëè ïî âîëîñòåì ç òèâóíû íàøûìè â ìàëîì ïîäøòå, ñàìîòðåò' àëáî ñàìî÷âåòâåðò'"* [5]. Ó àòà÷ýíí³ ïîøòû åçäç³ë³ ³ ãàíöû êðûìñêàãà öàðà (õàíà). Ïà òðàêòàöå êàðàëÿ Æûã³ìîíòà ² ç öàðîì Ñàãàï-Ã³ðýÿì (êàëÿ 1540 ã) çàï³ñàíà: *"Àìåñëèáû öàð ãîíöîâ ñâîèõ ó âåëèêèõ ïî÷òàõ ñëàë, à áóëîâû èõ îñîá äâàäöàò' àáî áîëüø"* [6]. Ç ãýòàãà æ òðàêòàòà äàâåäâàåìñÿ, øòî, ïàä àõîâàé öàðñê³õ ïîøòà¢ (*"çà ñòàðîæîþ ëþäåé öàðåâûõ"*) êóïöû ç êàðîíû ³ Ë³òâû âûâîç³ë³ ñîëü ç ÷àðíàìîðñêàãà ïàðòà Êà÷óáåé[7]. Ãýòûÿ çàðîííûÿ ñëóã³ íà Ë³òâå íàçûâàë³ñÿ áàÿðàì³ ³ ¢ íåéêàé ñòóïåí³ ÿíû ïðûçíàâàë³ñÿ øëÿõòàé, ïàêóëü ç ÷àñàì íå ¢òâàðûëàñÿ òóò øëÿõòà íà ¢çîð ïîëüñêàé. Áàÿðû ïàäçÿëÿë³ñÿ íà êàòýãîðû³ âîò÷ûííûõ, ïàíöûðíûõ, ïóòíûõ ³ ñëóæûâûõ. Áàÿðû ñëóæûâûÿ - ïóòíûÿ, ÿê³ÿ ÿê áà÷íà ç ³õ íàçâû, òàâàðûøàâàë³ ñâà³ì ïàíàì ó ³õ ïàäàðîææàõ ïà êðà³íå. ßíû ¢çãàäâàþööà ¢ äàíàöûéíûõ çàï³ñàõ êàðàëÿ Êàç³ì³ðà ßãåëîí÷ûêà ¢ ñÿðýäç³íå XV ñò. Àðòûêóë 1. (Î áîÿðàõ Ïóòíûõ è Ñëóæêàõ) óñòàâà¢ íà âàëîê³ êàðàëÿ Æûã³ìîíòà À¢ãóñòà 1557 ã. ì³æ ³íøûì íàêàçâà¢ ðýâ³çîðàì êàðàëå¢ñêàé ìà¸ìàñö³ àá³ðàöü ñëóæûâûõ ç ë³êó ïóòíûõ áàÿðà¢ ³ ïà ìåðû íåàáõîäíàñö³ ïàê³äàöü ³õ ó êîæíûì êàðàëå¢ñê³ì çàìêó ö³ äâàðû. ²õí³ì àáàâÿçêàì áûëî åçäç³öü ç êàðàëå¢ñê³ì³ ë³ñòàì³ ïà ïðûëåãëûõ äâàðàõ ³ àäâîç³öü ñàáðàíûÿ ãðîøû ¢ Â³ëüíþ äà ñêàðáó. Òîé óñòà¢ ïåðàë³÷âà¢ äâàðû, äà ÿê³õ ¸í áû¢ ïðûñòàñàâàíû, ÿíû ëÿæàë³ íà ïî¢íà÷ àä âåðõíÿãà öÿ÷ýííÿ Í¸ìàíà: Áåë³öà, Îæà, Ïåðàëîì, Ïåðàâàëîê, Âàñ³ë³øê³, Àñòðûíà, Ìåðà÷, Êàíÿâà, Äóá³÷û, Ðàäóíü, Ýéøûøê³, Àðàíû, Àëüêåí³ê³, Ëåéïóíû, Ë³äà, Òðàáû ³ Ãåðàí¸íû. Ó ³íâåíòàðû Ë³äñêàãà ñòàðîñòâà àä 1680 ã. ïåðàë³÷àíà 8 ìåñö³÷à¢, ÿê³ÿ æûë³ íà ïàäçàì÷û, íà ïëÿöàõ ñòàðàñòû ³ áûë³ ïàâ³ííû ïëàö³öü ïëÿöîâû ÷ûíø ïà 15 ãðîøà¢ øòîãîä ö³ *"çà¢æäû ïà ÷àðçå àäíîñ³öü ë³ñòû çà íåêàëüê³ ì³ëü ó Ë³äñê³ì ïàâåöå"*. Ó íåêàòîðûõ êàðàëå¢ñê³õ ãàðàäàõ ö³ ³íøàé ìà¸ìàñö³ àáàâÿçê³ ïóòíûõ áàÿðà¢ ïà ðàçâîçöû ë³ñòî¢ âûêîíâàë³ òàòàðû, ÿê³ÿ áûë³ ïàñåëåíû íà äâîðíûõ çåìëÿõ. ²íâåíòàð Âàñ³ë³øñêàãà ñòàðîñòâà 1787 ã. ïàêàçâàå, øòî òàòàðû ïàñåëåíûÿ ¢ êîëüêàñö³ øàñö³ äûìî¢ ó Ñåíäçþêî¢ø÷ûíå êàëÿ Âàñ³ë³øàê, àïðà÷à âûïëàòû ÷ûíøó ñòàðàñòó, áûë³ ïàâ³ííû àäâîç³öü ÿãî ë³ñòû. Ó ³íâåíòàðû ýéøûøñêàãà ñòàðàñòû 1790 ã. àá òàòàðàõ, ÿê³ÿ áûë³ ïàñåëåíû ¢ Òà¢ñþíàõ ïàçíà÷àíà: *"à) ÷ûíøû òàê³ÿ, ÿê ³ ¢ áàÿðà¢ ³ á) ïàñûëê³ äëÿ äâàðà, òàê³ÿ ÿê: ëàïàííå áåãëûõ óëàñíûõ äâîðíûõ ³ òàêñàìà ïàäà*[illegible] æ êàòýãîðûþ ñëóã çíàõîäç³ì ³ ¢ ³íâåíòàðû ìà¸íòêà Ðàæàíêà ¢ 1599 ã. Òóòýéøûÿ áàÿðû ìåë³ öýëûÿ ôàëüâàðê³: Ìà÷ûëà¢ñê³ - 6 âàëîê, Çàïîëüñê³ - 7 âàëîê, Ê³ñÿëåâ³÷û - 4 âàëîê³, íàä ðàêîé Òóð'ÿ - 3 âàëîê³, çà ñÿëîì Ïàäðàæàíêà - 4 âàëîê³, Äóïåðêî¢ø÷ûíà - 4 âàëîê³, ðàçàì 25 äûìî¢, àêðàì³ íà âàéíó ³ ç ë³ñòàì³ "âûêîíâàë³ ïàäâàðîææû". ²íâåíòàð Äç³òâÿíñêàé âîëàñö³ (Ë³äñê³ ïàâåò) ç ôàëüâàðêàì³ Äûëåâà ³ Âàâåðêà ÿñíàâÿëüìîæíûõ êíÿç¸¢ Â³øíÿâåöê³õ 1653 ã. ïåðàë³÷âàå íàñòóïíûÿ áàÿðñê³ÿ â¸ñê³: Ìåéðû - 9 äûìî¢, Ïåòóðû - 6 äûìî¢, Ìÿëåâ³÷û - 10 äûìî¢, Äûëåâà - 3 äûìû ³ ïàñòàíà¢ëÿå: *"À ç âëîê áîÿðñêèõ ïëàòèòü ìàþò ïî çëîòûõ 6 è ïîäâîä äâå äî Âèëüíà, à ç ëèñòàìè ãäå êàæóò îïðàâîâàòü ïîâèííû"*. Ó ³íâåíòàðû áàÿðà¢ Áàíöàâ³÷à¢ (Áåëàãðóäñêàÿ ãì³íà), ÿê³ÿ íàëåæàë³ äà ìà¸íòêà Áåëàãðóäà ³ ÿê³ ïàí³ Ãàëüøêà Çàâ³øà ç Òûøêåâ³÷à¢, â³öåáñêàÿ êàøòàëÿíîâà, ïóñö³ëà ¢ 1668 ã. ó çàñòàâó (àðýíäó) ïàíñòâó Ðóäç³íñê³ì, óçãàäâàåööà, øòî àïðà÷à ³íøûõ ïàâ³ííàñöåé ³ äàí³í àðàíäàòàðû ìàþöü ïðàâà áàÿðà¢ òûõ "ïà-÷àðçå äàñûëàöü". Ïàâ³ííàñöü ïà äàñòà¢öû ë³ñòî¢ çãîäíà ç ³íâåíòàðîì 1732 ã. àáöÿæàðâàëà áàÿðà¢ ¢ á³ñêóïñêàé ìà¸ìàñö³ Äóáðî¢íÿ (êàëÿ Ë³äû). ²íâåíòàð ãýòàãà ìà¸íòêà, ñêëàäçåíû ïàñëÿ ÿãîíàé êàíô³ñêàöû³ ¢ 1798 ã. ïàâåäàìëÿå: *"Çåìëå¢ëàäàëüí³ê³, ÿê³ÿ ñÿäçÿöü íà äâîðíàé çÿìë³ (â¸ñê³ Ïëÿñíàâ³÷û, Ñàíãàéëû ³ Ïàøêåâ³÷û) ðàíåé áûë³ àáàâÿçàíû äëÿ áîëüøàé çíàíàñö³ ³õ ïàíî¢, ìåöü óëàíñêóþ óí³ôîðìó, ñÿäëî ³ çáðîþ, ÿíû áûë³ çâûêëà ¢æûâàíû äëÿ ïàñûëàê ÿê êîííà òàê ³ çâîçàì"*. Ãýòû íîâû ³íâåíòàð ïàêàçâà¢, øòî êîæíû çåìëå¢ëàäàëüí³ê ïàâ³íåí øòîòûäíÿ äëÿ äâàðà àäáûöü "ïàñûëêó ç ë³ñòàì³" êîííà ö³ çà 48 ì³ëü, ãýòà çíà÷ûöü ó àäç³í áîê êîííà 24 ì³ë³, à çâîçàì ïà 12 ì³ëü äâà ðàçû. Ó àêöå ïðîäàæó Ì³êàëàåì ³ Ìàðûíàé Ñâ³ÿðñê³ì³ ïàëîâû ïëÿöà ³ ïàëîâû âàëîê³ þðûäûê³ ë³äñêàé ïëÿáàí³³ (äàòàâàíà 2 ÷ýðâåíÿ 1657 ã.) ïåðàë³÷àíû àáàâÿçê³, ÿê³ÿ ëÿæàë³ íà ãýòàé ìà¸ìàñö³: *"äà æí³âà òðû äí³, ó äàðîçå ç ë³ñòàì³ äçâå ì³ë³ íå äàëåé Æûðìóíàé, àáî äà Áåëàãðóäû ïà æàëåçà äëÿ âûïëàò"*. Çãîäíà ç â³ç³òàöûÿé ë³äñêàãà êàñö¸ëà Ñâ. Êðûæà 1820 ã. àáàâÿçàê ïà äàñòà¢öû ïàâåäàìëåííÿ¢ ÿê³ ðàíåé àáöÿæàðâà¢ ìåñö³÷à¢, ÿê³ÿ âûêàðûñòî¢âàë³ çÿìëþ ïëÿáàí³[8].

Ó äçÿðæà¢íûõ ìà¸íòêàõ ãýòàÿ ïàâ³ííàñöü ç³êàå ïà ìåðû çâàëüíåííÿ ïàääàíûõ àä íàòóðàëüíàãà ïàäàòêó ³ ïåðàõîäó íà ÷ûíø ("àáðîê"), øòî ìåëà ìåñöà ¢ ïÿö³äçÿñÿòûõ ãàäàõ Õ²Õ ñòàãîääçÿ. Ó ïðûâàòíûõ ìà¸íòêàõ ãýòàÿ ïàâ³ííàñöü ç³êëà ðàçàì ç àäìåíàé ïðûãîíó ¢ 1863 ã.

²²²

Ïà÷àòàê ³ñòàâàé ïîøòû, ÿê ïóáë³÷íàãà ³íñòûòóòà, ïàêëàäç³¢ êàðîëü Æûã³ìîíò ²²² ó 1620 ã. Òàäû áûëà àïóáë³êàâàíà êàðàëå¢ñêàÿ ¢õâàëà ³ [illegible]

Ïàêîëüê³ íà òýðûòîðû³ ÂÊË çäà¢íà ïàäàðîæí³÷àë³ ¢ àòà÷ýíí³ "ïîøòà¢", ïðû÷ûì òûÿ æ ëþäç³ çâûêëà ðàçâîç³ë³ ë³ñòû, äà íàçâû ãýòàé àðãàí³çàöû³ õóòêà ïðûçâû÷à³ë³ñÿ. Àäíàê ñëîâà ãýòà áûëî çàïàçû÷àíà ç íÿìåöêàé ìîâû: "die reitende Post" [10].

Ó ðàõóíêàõ ñêàðáó ÂÊË[11] ¸ñöü çàï³ñû: *"Ïàíó Áåðàíòó Ôîãòó, Ïîøòìàã³ñòðó Êàðàëå¢ñêàé Ìîñüö³ â³ëåíñêàìó çà 1648, 1649 ³ 1650 ãàäû çà ãîä ïà 250 ôëàðûíà¢, çàïëà÷àíà 750"*. Ïîòûì êàëÿ 1649 ã. àïîáíà: *"Ïàíó Ìàíòóë³ïó íà ïîøòó ¢ Ë³òâå äàäçåíà ô. 1000"*. Ìàñêî¢ñê³ íàåçä 1655-1660 ãã. öàëêàì çí³ø÷û¢ àðãàí³çàöûþ, ÿêàÿ çëó÷àëà ÂÊË. Ïàñëÿ âûãíàííÿ ðàñåéöà¢ ïà÷àëà àäðàäæàööà ïîøòà. Ó ë³÷áå âûäàòêà¢ ïàíà Ìàöåÿ Ñàêîâ³÷à, âàÿâîäû ñìàëåíñêàãà, àäì³í³ñòðàòàðà ñêàðáó ÂÊË çà 1661 ã. çíàõîäç³ì çàï³ñû äàòû÷íûÿ àðãàí³çàöû³ ë³ñòàâîé ïîøòû: "Ïîøòà Ðý÷û Ïàñïàë³òàé ó Âàðøàâå àäêðûòàÿ". Òóò æà âûçíà÷àíû íàâàò êîðàíê³ ðóõó ïîøòû, ö³ òðàêòû ³ êîëüêàñöü êàçàêà¢, ÿê³ÿ àáñëóãî¢âàþöü êîæíû òðàêò, à òàêñàìà ñóìà âûäàòêà¢[12]:

Ïåðøàÿ ïîøòà

Íà Þðáàðã - 6 êàçàêà¢, 400 êì.

Äðóãàÿ ïîøòà

Ïàä Áàðûñà¢ - 7 êàçàêà¢, 600 êì.

Òðýöÿÿ ïîøòà

Äà ëàãåðà --- ---

×àöâ¸ðòàÿ ïîøòà

Ïàä Áðàã³í ³ ×àðí³ãà¢ - êàëÿ 10 êàçàêà¢, 1000 êì.

Ïÿòàÿ ïîøòà

Äà ñêàðáà --- ---

Àêðàìÿ òàãî ìåëàñÿ ïàøòîâàÿ ñóâÿçü: Ãàðîäíÿ ç âàÿâîäàì³ ñìàëåíñê³ì ó ßáëû÷íàé, Þðáàðã ç Á³ðæàíàì³, Êóðëÿíäûÿ ç Â³ëüíÿé. Êîííûÿ êàçàê³ áûë³ ðàññòà¢ëåíû ïðàç ðî¢íûÿ àäëåãëàñö³, ³ ÿíû ÿê ìàãà õóòêà ïåðàäàâàë³ ç ðóê ó ðóê³ ë³ñòàì³. Áûëà ãýòà ýñòàôåòíàÿ ïîøòà, ³ ¢ òàê³ì âûãëÿäçå ÿíà ³ñíàâàëà äà ¢ïàäêó Ðý÷û Ïàñïàë³òàé. Êîøò ïîøòû ç Âàðøàâû äà Þðáàðãà ¢ 1661 ã. øòîìåñÿ÷íà ñêëàäà¢ñÿ ç óòðûìàííÿ: 5 êàçàêà¢ - ïà 20 ôëîðûíà¢ êîæíàìó ³ 1 êàçàê (ñòàðýéøû?) - 25 ôëîðûíà¢, ðàçàì 125 ôëîðûíà¢, ö³ 1500 øòîãîä. Íÿìà ³íôàðìàöû³ êîëüê³ êàøòàâàëà ïåðàñûëêà ïðûâàòíûõ ë³ñòî¢.

ßê ³ ðàíåé, ñêëàäàë³ íà ¢òðûìàííå ë³ñòàâîé ïîøòû âûïëà÷âàë³ ãàðàäû, àëå ¢ ñîéìàâàé óõâàëå 1659 ã. àäçíà÷àíà, øòî: *"Ãàðàäû ³ ìÿñòý÷ê³ â³ííûÿ ãðîøû íà ãýòûÿ ïîøòû çà øìàò ãàäî¢"* - â³äî÷íà ç-çà çí³ø÷ýííÿ êðàÿ âàéíîé. Ó ñîéìàâàé óõâàëå 1673 ã. çàï³ñàíà: *"Êàá ãàðàäû ³ ìÿñòý÷ê³ ÂÊË ïàäâîäíûÿ ãðîøû çãîäíà ç êàíñòûòóöûÿé íà ïîøòó øòîãîä 12 000 çëîòûõ ó ðóê³ Ðýíãîëüäà Á³ç³îíà, Ïîøòìàã³ñòðà íàøàãà äàäàâàë³"* [13].

Âàðøà¢ñê³ ñîéì 1717 ã. óõâàë³¢ íàñòóïíû ðàñêëàä ïàøòîâûõ òðàêòà¢ ó ÂÊË: 1) Ç Â³ëüí³ íà Ãàðîäíþ äà Âàðøàâû ³ ç Ãàðîäí³ íà Áåðàñöå äà Ëþáë³íà ... 2) ç Â³ëüí³ íà Êî¢íþ äà ïðóñêàé ìÿæû, ³ òàêñàìà íà Êî¢íþ, Êåéäàíû, Ðàñ³åíû äà Ì³òàâû ³ Ðûã³, ³ 3) íà Áåëóþ Ðóñü ïðàç Ìåíñê ³ Ìàã³ë¸¢ äà ìàñêî¢ñêàé ìÿæû. Ñóâÿçü ïàâ³ííû áûë³ àæûööÿ¢ëÿöü íå ïåøûÿ, à êîííûÿ ïàøòàëü¸íû ³ ïîøòû ïàâ³ííû *"í³äçå íå õ³á³öü, à, ìåíàâ³òà, êàá ç Â³ëüí³ äà Âàðøàâû çà àäç³í òûäçåíü ïàñïÿâàë³, àä íÿäçåë³ äà íÿäçåë³, ... ³ çà àäç³í òûäçåíü íàçàä ó Â³ëüíþ âÿðòàë³ñÿ"* [14]. Õóòêà äàäàë³ñÿ ÿø÷ý ïàøòîâûÿ òðàêòû. Ãàðàäçåíñê³ ñîéì 1726 ã. äàçâîë³¢ çà êîøò Íàâàãðàäñêàãà âàÿâîäñòâà ¢ñòàëÿâàöü ïàøòîâûÿ çíîñ³íû ç Íàâàãðàäêà äà Â³ëüí³, Ãàðîäí³, Ìåíñêà[15]. Ãýòûÿ òðàêòû áåãë³ ïðàç Ë³ä÷ûíó: 1) ç Â³ëüí³ íà Âîðàíàâà, Æûðìóíû, Êðóïàâà, Ìûòî, Âàñ³ë³øê³, Àñòðûíó, Àç¸ðû ³ äà Ãàðîäí³ ç àäãàë³íàâàííåì àä Æûðìóí äà Ë³äû, 2) ç Â³ëüí³ íà Ñàëå÷í³ê³, Äçåâÿí³øê³, Ñóáîòí³ê³, ²¢å ³ äà Íàâàãðàäêà, ³ 3) ç Íàâàãðàäêà íà Áåë³öó, Æàëóäîê, Ø÷ó÷ûí, Ñê³äçåëü ³ äà Ãàðîäí³. Ïîøòà ïåðàâîç³ëà òîëüê³ çàïÿ÷àòàíûÿ ¢ ïàøòîâûõ óïðàâàõ ë³ñòû. Óñòàâà 1791 ã. ïåðàäàëà ïàä àïåêó ïàë³öû³ êîííûÿ, âàçîâûÿ ³ ë³ñòàâûÿ ïîøòû, áåç ïðàâà ¢ìåøâàööà âà ¢íóòðàíóþ àðãàí³çàöûþ ïàøòîâàé ñïðàâû.

Òàê³ ñòàí ñïðà¢ äàæû¢ äà êàíöà Ðý÷û Ïàñïàë³òàé.

(Ïðàöÿã ó íàñò. íóìàðû.)

---

[1] Szymielewicz Michal. Dawna poczta i telegraf w ziemi Lidzkiej // Ziemia Lidzka ¹ 1-1939. S. 1-9.; ¹ 2-1939. S. 53-63.

[2] Litwa (1847.). I. 160.

[3] Prochaska. Codex epistol. Vitoldi. 961.

[4] Bibl. staroz. pisarzy polskich. V (Warszawa, 1854.). 13-57.: *“Ïàñëÿ òàãî ÿê 2 äíÿ êðàñàâ³êà àäïðàâ³¢ äà Ïîíòóñà, Ïóòðûøêà âÿðíó¢ñÿ ¢ Äç³òâó ³ ìíå ïàñëàííå àä Ïîíòóñà ïðûâ¸ç... Ïðàç äâà äí³, 23 êðàñàâ³êà, àäñþëü, ç Äç³òâû âûïðàâ³¢ äà ßãàìîñö³ êàðàëÿ ¢ Âàðøàâó òàãî æ Ïóòðûøêó ç àðûã³íàëàì ë³ñòà Ïîíòóñà ... ïîòûì ïàñëàíåö ïðûåõà¢ àä Ïîíòóñà 28 êðàñàâ³êà, íåéê³ Àíäðýé Øóëüö, ÿê³ ìíå ïðûâ¸ç ë³ñò àä Ïîíòóñà ³ ïàñëàííå àä ñåíàòàðà¢ ... çàðàç æà ç Äç³òâû ïàñëà¢ ãýòû ë³ñò äà äâàðà ßãî Êàðàëå¢ñêàé Ìîñö³. 29 êðàñàâ³êà 1625 ã. âÿðíó¢ñÿ äà ìÿíå ç Âàðøàâû Ïóòðûøêà, ÿêîãà ÿ ïàñûëà¢ äà ßãàìîñö³ êàðàëÿ ³ ïðûâ¸ç òàêîå ïàñëàííå àä êàðàëÿ ... ï³ñàíàå ¢ Âàðøàâå äíÿ 29 êðàñàâ³êà. Âÿðíó¢ñÿ ïîòûì ìîé êàçàê, ç ÿê³ì äà êàðàëÿ äàñûëà¢ ³ ë³ñò, ³ ïàñëàííå àä ñåíàòàðà¢ øâåäñê³õ, ç ë³ñòîì êàðàëÿ äàòàâàíûì ó Âàðøàâå 9 òðà¢íåì 1625 ã. Íà ãýòû ë³ñò àäï³ñà¢ ç Äç³òâû 22 òðà¢íÿ 1625 ã. Ïîòûì ç äâàðà ßãàìîñö³ êàðàëÿ âÿðíó¢ñÿ ìîé ïàñëàíåö ³ ïðûâ¸ç ìíå àäêàç íà ìàå ë³ñòû. Ë³ñò êàðàëÿ äàòàâàíû 28 òðà¢íåì 1625 ã."* Ìà¸íòàê Äç³òâà ö³ Ðóëåâ³÷û ¢ Âàâåðñêàé ãì³íå ³ Ë³äñê³ì ïàâåöå íàä ðàêîé Äç³òâà çà 21 êì àä Ë³äû. Ó 1906 ã. ìà¸íòàê áû¢ ïàäçåëåíû.

[5] Ì. Ëþáàâñêèé. Îáëàñò. äåë. ïðèëîæ. ¹ 35.

[6] Ðîñ. Èñòîð. Áèáë. ÕÕÕ. 80.

[7] Ó XIV ñò. áîëüøàÿ ÷àñòêà ñó÷àñíàé Óêðà³íû, óêëþ÷àþ÷û ñó÷àñíóþ Àäýñêóþ âîáëàñöü, ¢âàõîäç³ëà ¢ ñêëàä Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà. Íà ìåñöû Àäýñû ïà¢ñòà¢ ïîðò ³ ìÿñòý÷êà ïàä íàçâàé Êà÷ûáåé àáî Êà÷óáåé. Óïåðøûíþ çãàäâàåööà ¢ 1415 ã. - *Ë.Ë.*

[8] Êðûí³öû: à) Ðýåñòð Îëäà¢ñê³ 1581 ã., á) Äç³òâÿíñêàé âîëàñö³ 1653 ã. ³ â) ìà¸íòêà Äóáðî¢íÿ 1798 ã. - ó à¢òàðà, àðûã³íàë ³íâåíòàðó Äóáðîâåíñêàãà êëþ÷à 1732 ã. ó ïóáë³÷íàé á³áë³ÿòýöû ¢ Â³ëüí³, ³íâåíòàð Ðàæàíê³ ³ áàÿð Áàíöàâ³÷à¢ ó ÀÂÀÊ XIV. 637 i XX²V. 495. ²íâåíòàð Âàñ³ë³øñêàãà ñòàðîñòâà - êîï³ÿ ¢ à¢òàðà, ³íâåíòàð Ýéøûøñêàãà ñòàðîñòâà - Ziemia Lidzka, 1938. ¹ 7-8.

[9] Vol. Leg. III. 183.

[10] Êîííàÿ ïîøòà - *Ë.Ë.*

[11] E. hr. Tyszkiewicz. Raczunki podskarbstawa litewskiego. Wilno (1885.). 32, 46.

[12] ÀÂÀÊ. IV. 281. V. 90.

[13] Vol. Leg. IV. 281. V. 90.

[14] Vol. Leg. V². 281. V. 160.

[15] Vol. Leg. V². 281. V. 249.

Àä Òàäýâóøà äà Òàäýâóøà

6 ñíåæíÿ 2016 ã. ó Ìàã³ë¸¢ ïà çàïðàøýíí³ ñóïîëê³ ÒÁÌ çàâ³òà¢ âÿäîìû áåëàðóñê³ ã³ñòîðûê, ñóïðàöî¢í³ê ²íñòûòóòà ã³ñòîðû³ ÀÍ ñïàäàð Àíäðýé Óíó÷àê. Íàãîäàé ñòàëà ñâÿòêàâàííå íà Áåëàðóñ³ ¢ ãýòûì ãîäçå 270-ãîäàçÿ ç äíÿ íàðîäç³íà¢ Òàäýâóøà Êàñöþøê³.

Ñóñòðý÷à ç ã³ñòîðûêàì ïà÷àëàñÿ ç ýêñêóðñ³³ ïà Ìàã³ë¸âó, ïàä÷àñ ÿêîé ñïàäàð Àíäðýé øìàò ÷àãî ö³êàâàãà àäêðû¢ äëÿ ñÿáå ³ çàäàâà¢ øìàòë³ê³ÿ ïûòàíí³.

Áûëî ïðàâåäçåíà äçâå ñóñòðý÷û ¢ íàâó÷àëüíûõ óñòàíîâàõ ã. Ìàã³ë¸âà: ó ë³öý³ ¹ 3 ³ ¢ ÌÄÓ ³ìÿ Àðêàäçÿ Êóëÿøîâà. Ïàä÷àñ ñâàéãî âûñòóïó Àíäðýé Óíó÷àê ðàñïàâ¸¢ ïðà æûöö¸ ³ äçåéíàñöü ãåðîÿ ÷àòûðîõ íàðîäà¢. Ïîñòàöü íàöûÿíàëüíàãà äçåÿ÷à áûëà ÿñêðàâà àäëþñòðàâàíàÿ ¢ çìÿñòî¢íàé ôîòàïðýçåíòàöû³, ÿêóþ ïàäðûõòàâà¢ ã³ñòîðûê. Àñàáë³âû àêöýíò áû¢ çðîáëåíû íà ë³ö-â³íñê³ì ïàòðûÿòûçìå Êàñöþøê³. Ö³êàâûÿ çâåñòê³ ë³öý³ñòû ³ ñòóäýíòû ïà÷óë³ íå òîëüê³ ïðà Êàñöþøêó, àëå ³ ïðà ÿãî ïàïÿðýäí³êà âÿë³êàãà ïàòðû¸òà íàøàé çÿìë³ Òàäýâóøà Ðýéòàíà.

Ïà çàâÿðøýíí³ ñâàéãî "äýñàíòó" ¢ Ìàã³ë¸¢ ñïàäàð Àíäðýé âûêàçà¢ æàäàííå ÿø÷ý ðàç íàâåäàöü íàø ñòàðàæûòíû ãîðàä.

Àëåã Äçüÿ÷êî¢.

Íà ôîòà: Àíäðýé Óíó÷àê êàëÿ ðàòóøû ¢ Ìàã³ë¸âå.

ÊËÅÒÊÀ ÄËß ²ÂÀËÃ²

Ç ö³êàâàñöþ ïðà÷ûòà¢ êí³ãó "Êëåòêà äëÿ ³âàëã³", ÿêóþ íàï³ñà¢ àäç³í ç ñàìûõ ÿñêðàâûõ ñó÷àñíûõ óêðà³íñê³õ ïðàçà³êà¢ Óëàäç³ì³ð Äàí³ëåíêà. ßãî òâîðû àäçíà÷àíûÿ íàöûÿíàëüíûì³ ë³òàðàòóðíûì³ ïðýì³ÿì³, óâàõîäçÿöü ó ðýéòûíã³ ëåïøûõ óêðà³íñê³õ âûäàííÿ¢ ³ ïåðàêëàäçåíûÿ íà ìíîã³ÿ çàìåæíûÿ ìîâû.

Ó áåëàðóñêàå âûäàííå ¢âàéøë³ ðàìàí "Êëåòêà äëÿ ³âàëã³" ïðà ãåí³ÿëüíóþ ñïÿâà÷êó, ÿêîé ñàâåöê³ ðýæûì íå äàçâîë³¢ ðýàë³çàâàöü ñâîé òàëåíò ç-çà ÿå ñóâÿç³ ç äûñ³äýíòàì³, ó ïåðàêëàäçå ñëàâóòàãà Âàëåðûÿ Ñòðàëêî, à òàêñàìà àïîâåñöü "Öåí³ ¢ ìà¸íòêó Òàðíî¢ñê³õ" ïðà êðûç³ñ ñó÷àñíàé ê³å¢ñêàé ñÿì'³, ÿêàÿ ñïðàáàâàëà âûðàøûöü ñâàå ïðàáëåìû íåòðàäûöûéíûì³ ìåòàäàì³ ïñ³õàòýðàï³³, ó ïåðàêëàäçå çíàêàì³òàãà Áàðûñà Ïÿòðîâ³÷à, à òàêñàìà ïÿöü àïàâÿäàííÿ¢ ¢ ïåðàêëàäçå Âàëåðûÿ Ñòðàëêî.

Êí³ãó âûïóñö³ëà ¢ ñâåò âûäàâåöòâà "Êí³ãàçáîð". Ë³òàðàòóðíà-ìàñòàöêàå âûäàííå ìàå íàêëàä 200 àñîáí³êà¢. Ðàþ íàáûöü êí³ãó ÷ûòà÷àì íàøàé ãàçåòû.

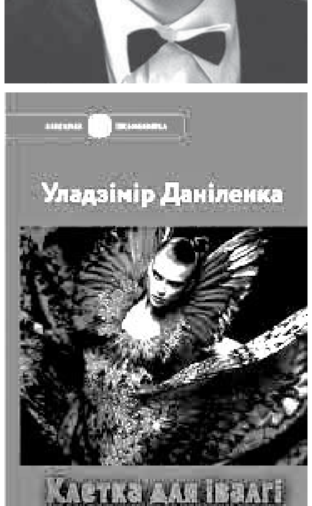

Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³, ã³ñòîðûê êóëüòóðû.

"Ñïàãàäë³âûì ³ äóæûì áûöü ìíå òðýáà"

Ëåòàì ãýòàãà ãîäà àäáûëàñÿ ö¸ïëàÿ ³ ñàðäý÷íàÿ ñóñòðý÷à ç ïàýòàì ³ äîêòàðàì Ôåë³êñàì Áàòîðûíûì ³ ³íøûì³ ìåäûêàì³, çâÿçàíûì³ ç ë³òàðàòóðíûì æûöö¸ì. Âå÷àðûíà ïðàõîäç³ëà êðûõó ïàçíåé çà Äçåíü ìåäûêà, òàìó ôîòàçäûìê³ ñâîå÷àñîâà íå ïàòðàï³ë³ íà ñòàðîíê³ ãàçåòû. Íà âå÷àðûíå âûñòóïàë³ Âåðà Ì³õíî¢íà ñâåòëàé ïàìÿö³ ëåêàð ³ ðýäàêòàð âûäàâåöòâà "Áåëàðóñü" Ãåíàäçü Øýðøàíü. Àëÿêñàíäðà Ãðûöêåâ³÷ óçãàäàëà ïðàôåñàðà Â. Çóáîâ³÷à, à¢òàðà êí³ã³ " Ìàå êàëåã³ áåç ãðûìó ³ áóòàôîðû³". Âåðøû Ôåë³êñà Áàòîðûíà ç êí³ã³ "Íà âóë³öû Ìàêñ³ìà Áàãäàíîâ³÷à" ç äóøý¢íûì óçäûìàì ÷ûòàëà Âåðà Áóëàíäà ³ ìàëàäûÿ ñóïðàöî¢í³ê³ ìóçåÿ Ï. Áðî¢ê³. Äëÿ ³õ ÿíû áûë³ àäêðûöö¸ì. Óñïàì³íàåööà ïàäçåÿ öÿïåð, áî ïðûõîäçÿöü íà ïàìÿöü ðàäê³ ïàýòà:

"Êàë³ ñàë¸íûì,
áðóäíûì ñíåãàì âóë³ö
Ðàç'åäçåíû ïàäÿøâû
³ äóøà ìàÿ,
¨ñöü ÷àëàâåê,
ÿê³ ìÿíå ïðû òóë³öü
Ó ñòàðàñâåöê³ì äîìå
ç í³çêàé áðàìàþ".

Ôåë³êñ Áàòîðûí íàðàäç³¢ñÿ ç³ìîé, òàìó ¸í çíàõîäç³öü íàäçâû÷àé âîáðàçíûÿ àï³ñàíí³ õàëîäíàé ïàðû. Êàë³ ¢ ïðûðîäçå ïàíóå "ðûïåííå íàñòûëàé æàðñòâû ³ õðóìñò çàìàðîæàíàé ñë³ïòû," ³ "â³ñ³öü íàä ãîðàäàì ³ õàòàì³ ñóìíû ñíåæíû ïóõàâ³ê", äóøà ³ìêíåööà äà ñïàãàäë³âàãà ³ âåðíàãà ñÿáðà, ÿê³ ïà÷àñòóå ãàðáàòàé ³ âàäçÿí³ì ó äçåäà¢ñê³ì ñïîêó. Ö³øûíþ ³ ñïàêîé íàâÿâàþöü ³ìãíåíí³ öóäó.

"Áóéíûÿ
³ êàë³ìàòûÿ ñíÿæûíê³
Íÿñïåøíà
çàïàðóøâàþöü ñëÿäû."

Òðûööàöü âîñåì ãàäî¢ Ôåë³êñ Áàðûñàâ³÷ àäïðàöàâà¢ ó ìåäûöûíå, çðîá³¢ êàëÿ òðîõ òûñÿ÷ àïåðàöûé, ïðûìà¢ ðîäû, ðàòàâà¢ æûöö³, áðà¢ íà ñÿáå ÷óæû áîëü, àä÷óâàþ÷û øòî "¢ àï¸êàõ äóøà ³ ¢ ðóêàõ ì³ÿêàðä". ¨í âûçíà¢ ñâàå æûöö¸ âåëüì³ ø÷àñë³âûì:

"² êîæíû ì³ã,
Øòî ¢ íÿáûööÿ âà ¢ïàðòàé
âîéêû ì íîé àäá³ò û,
Íàéäàðàæýéøû
ìîé çäàáûòàê,
Áî ñýíñ æûööÿ -
ïðàöÿ æûööÿ."

Òâîðöà, ë³òàðàòàðà ³ æûööÿëþáà ó ÿãî àñîáå ïåðàìàãàå ô³ç³ÿë³ÿ. ßê ìû ÷ûòàåì ó âåðøû "Ðàçìîâà ³ïàõîíäðûêà ç æûööÿëþáàì". Ô³ç³¸ëàã ðàçãëÿäàå ïà÷óöö³ äóìê³ ÷ëàâåêà ÿê ñóöÿëüíû "ãóìàðàëüíàíÿðâîâû êàêòýéëü", à ïàýò "ï'å ñóñâåò ïðàãíû ì³ âà÷ûì³ ³ äç³âîöà êîæíàé äðàáí³÷öû". Ãëûáîêà ¢ ÿãî äóøû æûâå ¢ñïàì³í ïðà ïåðàæûòàå ¢ äçÿö³íñòâå, øòî ïàêðàâ³ëà ¢ñþ ÿãî íÿã³àòó. Áàöüêà ñïàäàðà Ôåë³êñà Áàðûñ Õàéìàâ³÷ àïûíó¢ñÿ ¢ êàíöëàãåðû ¢ Äðàçäàõ ³ ¢ Ìåíñêàé òóðìå íà ïà÷àòêó âàéíû. ßìó ¢äàëîñÿ ¢öÿ÷û ³ ñòàöü àðãàí³çàòàðàì ãðóïû, ÿêàÿ ïàäòðûìë³âàëà ñóâÿçü ç ïàðòûçàíàì³, êàá ïåðàïðà¢ëÿöü ¢ ëåñ, íà âîëüíóþ òýðûòîðûþ ÿ¢ðýÿ¢ ç Ìåíñêàãà ãåòà, ÿê³ì ïàãðàæàëà ñìåðöü. Áàöüê³ ïàýòà, ÿê³ÿ ¢âåñü ÷àñ ïðûòóëÿë³ ¢ õàòöå òî àäíûõ, òî ³íøûõ ðîäç³÷à¢, íà ¢ñ¸ æûöö¸ äàë³ ¢äçÿ÷íàñö³ ñïàãàäë³âû. Ãåíû ïÿñíóöü ïàìÿöü øìàòïàêóòíàãà ÿ¢ðýéñêàãà íàðîäà.

"Äçÿäû ìà³õ äçÿäî¢
ç íÿçë³÷íûì äóõàì,
² ìÿêêàþ äóøîþ âû æûë³.
Ç íàäçåÿé ³ ¢ âà÷àõ
ç àäâå÷íàé ñêðóõàé
Âÿêàì³ âû áëóêàë³ ïà çÿìë³".

Ã³ñòîðûÿ ³ ãîíàð áåëàðóñêàãà íàðîäà àäëþñòðî¢âàåööà ¢ âåðøû, ïðûñâå÷àíûì Ðûãîðó Áàðàäóë³íó. Ïàìÿöü ïðà Ðàäç³â³ëà¢, Ñàïåãà¢ ³ Ê³øàê, íàòàëÿå àêðûëåíàñöü äóì ³ àñâÿòëÿå áàøòàðû äóøû. Áàãàòà¢ òâîð÷àñö³ Ô. Áàòîðûíà áàëàäà¢ ³ ïàýìà¢, çàñíàâàíûõ íà ïàäàííÿõ ³ ëÿãåíäàõ: áàëàäà ïðà ãðàôà Òûøêåâ³÷à, ïðà Ì³õîëó Ãóñî¢ñêàãà, ïðà Äàôàðýíöûþ, ïàýìà ïðà Ìàøýêó.

Àä÷óöü ïðûãàæîñöü ³ êàøòî¢íàñöü æûööÿ íåìàã÷ûìà áåç êàõàííÿ. Ñâåòëà ³ ¢ç¸ñëà âå÷íàÿ òýìà ãó÷ûöü ó âåðøàõ "Ïðûçíàííå", "Âÿñíîâû âàëüñ", "Ö³ ïîìí³ø ãýòû íåïà¢òîðíû äçåíü", "Çàðàïàä". Ó ÷àñ âó÷îáû ñòóäýíò-ìåäûê ñóñòðý¢ ñâàþ áóäó÷óþ æîíêó Ãàííó Äì³òðûå¢íó. ¨é, ðîäíàé ³ áÿñêîíöà ëþáàé, ¸í ïðûñâÿö³¢ áåçë³÷ ïÿø÷îòíûõ ðàäêî¢. Ñÿðîä øï³òàëüíûõ áóäíÿ¢ ³ êëîïàòà¢ ó ³õ çíàõîäç³ë³ñÿ õâ³ë³íû äëÿ ìàíåíòà¢ ç ïðûðîäàé ³ ¢ñ³ì íóñâåòàì.

"Ñõàâàíûÿ
àä ïîç³ðêà¢ ëþäñê³õ,
Ìû ÷óë³ ïåðàñòóê
ñóëàäíû ñýðöà¢,
² ìóäðû ëåñ äëÿ íàñ òâàðû¢
Ïðàçðûñòàå
³ ñîíå÷íàå ñêåðöà."

Ó àäíûì ç âàñüì³ðàäêî¢ÿ¢ ïàýò íàï³ñà¢, øòî ¢ñ¸ ðîá³öü äçåëÿ ëþáîâ³.

"Óñ¸, øòî ÿ í³ âÿðøû¢
íà çÿìë³,
Ãýòà òîëüê³ ëþáîâ³ äàí³íà."

Ì³íàþöü ãàäû, ñïàêîé ³ çàäàâàëüíåííå ïðûíîñÿöü äàðîñëûÿ äçåö³, óíó÷ê³ äîðàöü áÿñêîíöóþ ðàäàñöü àä ñàìûõ ïðîñòûõ äðîáÿçÿé.

"Øòî ø÷àñöå ¸ñöü?
Ó áåãó äç¸í çÿìíûõ
²ìêë³âû ³ íàéñàëàäçåéøû ì³ã.
Äçåëÿ òàãî,
êàá õòîñüö³ ø÷àñöå çâåäà¢,
Ïåðàòðûâàöü
¸í ìóñ³öü áåçë³÷ áåäà¢."

Ôåë³êñ Áàòîðûí ïðàöÿãâàå äðóêàâàöü ñâàå âåðøû íà ñòàðîíêàõ ÷àñîï³ñà "Äçåÿñëî¢" ³ ãàçåòû "Íîâû ÷àñ". Ó ³õ øìàò ðîçäóìó ïðà ïåðàæûòàå, àä÷óâàåööà ãîðû÷ ñòðàò, ñìóòàê ³ áîëü çà õàìñòâà ³ äç³êóíñòâà, ÿêîå ñóñòðàêàåööà ïîáà÷.

ßê çàïàâåò ãó÷àöü ðàäê³:

"Ñâÿòëî, øòî çàïàë³ø,
ïàâåê áóäçå äíåööà,
Äàáðî, øòî òû çðîá³ø,
äàáðîì çàñòàíåööà,
À çëî, øòî òû ¢÷ûí³ø,
âÿðòàåööà ðýøòàé.
Òû ïîìí³ ïðà ãýòà,
àæ ïîê³ æûâåø òû."

Ýëà Äçâ³íñêàÿ,
ôîòà à¢òàðà

1. Ôåë³êñ Áàòîðûí ³ ²ëëÿ Êîïûë;
2. Ç³íà³äà Áàíäàðýíêà, Ôåë³êñ Áàòîðûí, Âåðà Áóëàíäà;
3. Ïàýò ³ ÿãî äà÷êà Ñâÿòëàíà.

¹ 50 (1305) 14 ÑÍÅÆÍß 2016 ã. НАША СЛОВА

Â³êòàð Äçåìåø

Ó ÂßÍÎÊ Í²ËÓ Ã²ËÅÂ²×Ó

²Ìß

Óñå, õòî ñâÿäîìûÿ, ó ñêðóñå -
² ðîñïà÷ êðûâàâ³ööà ç ðàí:
Íàðîäíû ïàýò Áåëàðóñ³,
Àïîøí³ ïàì¸ð ç ìàã³êàí!

Àïàë³ êàëìàòûÿ áðîâû,
Ó âà÷àõ íå çàéãðàå çàðà.
¨í, âîëàò àìàëü äâóõìåòðîâû,
Íå âûéäçå í³êîë³ ç äâàðà.

Çàâÿë³ àãí³ñòûÿ ñëîâû,
Ñóö³øûöü âå÷íû çìàãàð.
Äàé øî¢ äà àñòàòíÿé âûñíîâû,
Ó æóðáå Áåëàðóñ³ àáøàð.

Ïàøòàð, ìîæà ãîä, ìîæà áîëåé,
¨í áåãà¢ ïà â¸ñêàõ - ëÿöå¢,
Äóøîé õëàï÷óêà íàâàêîëëå
Óñìîêòâà¢, çàïîìí³ü õàöå¢.

Ïðà òîå, øòî ¢áà÷û¢, ïàïåðû
Øàïòà¢ - í³âû ñÿáðó íàâåê.
Ó ñàìàå ÷ûñòàå âåðû¢
Êðû øòàëüíû, ñâÿòû ÷àëàâåê.

Ã³ñòîðûÿ ¢ ñï³ñ ñâîé äàëó÷ûöü
²ìÿ, øòî ¢ íÿá¸ñàõ äðûæûöü,
Áî êîæíû ðàäîê ÿãî âó÷ûöü,
ßê æûöü ³ ÷ûì íàì äàðàæûöü.

Íåçâàðîòíàñöü

Ïàä Ëàãîéñêàì âÿñíà ¢ ðàçãàðû...
Íå ïðûåäçå ¢æî ¸í ñþäû.
Ðàçëÿòàþööà çëûÿ õìàðû,
Ñîíöà öåøûööà, çíî¢êó âà ¢äàðû,
Àäûõîäçÿöü àä ñíó ñàäû.
ßê âÿñíîé ïàì³ðàöü íÿë¸ãêà! -
Äû àø÷ýðûëà çóáû çë³î.
Ðâåööà, äçå êàðîòêà - êðîõêà,
² íà ë¸ñå ñòàíîâ³ööà êðîïêà:
¡ñ¸ ïðàõîäç³öü, ³ æûööå ïðàéøëî...
Ñóì ³ ãîðû÷ ðàçðýæóöü ãðóäç³,
Ìàå êàòû, ìàå ¢ðà÷û.
Êîëüê³ ñòðàõ ãàðòû ìó÷ûöü áóäçå?
Ïàìàæûöå áîëü ñö³øûöü, ëþäç³,
Íåçâàðîòíàñöü ïåðàìàã÷û!...

Ïîñëÿ ³ æýçë³

Ñöÿã ÷ûðâàíí þ òàê ïàëûìíå,
Øòî áîëü ñîí çðûâàå ç ïàâåê,
Øòî íåìà êðû÷ûöü ÷àëàâåê!..
ß, ìîæà, íå ¢ñ¸ ðàçóìåþ,
Äû ãàòàÿ ñòðàòà - íàâåê.
Ñö³íàþöü ðàñïÿòûÿ ãðóäç³,
Ñëÿçà ¢ñïàì³íû ïÿ÷ý:
Í³êîë³ Íàðîäíûõ íå áóäçå
Íà ïàìÿö³ íàøàé ÿø÷ý!
Àïîøí³... Àïîøí³... Àïîøí³...
Ç òîé æàðòà¢ íå çâ³öü, øòî ç êàñîé.
² ïëà÷óöü ñàìëåëûÿ ïîæí³
Ñâ³òàëüíàþ çûðêàé ðàñîé.
Íå ¢çÿ¢øû í³ æýçë³ í³ ïîñàõ,
Í³÷îãà çÿìíîãà, ñïÿðøà
Õàé òàì - ó ñóêðûñòûõ íÿá¸ñàõ -
Ñïà÷íå àä ïàêóòà¢ äóøà...

Àäç³í

Êàë³ ïàì³ðàå Ïàýò,
Òàäû çàìà¢êàå ³ Ñëîâà.
² áîñêàå ì³ëàñö³ ñâåò
Íå ççÿå ¢æî òàê àäìûñëîâà.
¨í ÷à¢ðàå ¢ òëóìå ãàäç³í -
Íåàäâàðîòíà, ïàö³õó,
²òû çàñòàåøñÿ àäç³í,
Ñàì íàñàì ç ðàçáýðñàíûì ë³õàì.
Ïðàìåíí³ ÿø÷ý ñîíöà ò÷ýöü,
Õàïàå ¢ ³ì ³çàòîïó...
Î, Áîæà, íå äàé ìíå çäç³÷ýöü
Ñÿðîä íàæàâàíàãà íàòîâó!

Ïà âàñòðû³ ëÿçà

Ó ãîðû, ó æóðáå,
Ñà çëîì ó áàðàöüáå,
(ßê ñìåðö³ ãàäû ðàäû!),
ßê æûöü ïàñëÿ ÖßÁÅ,
ßê áûöü áåç ñëîâà ÏÐÀ¡ÄÛ?!
Àõ, ñýðöà: òàõ, òàõ, òàõ -
Ïóñö³ëàñÿ ¢ ñêîê³...
Õîöü íàâàò ³ íå ë¸êàé,
Í³õòî íå ñêàæà òàê,
ßê ÒÛ - ¢ áðûâî, ó âîêà!
ÒÛ ñàìû ÿðû áû¢.
ÒÛ ïðàìà ¢ äóøû á³¢,
Õóò÷ýé æà ¢ äóøû íîê³.
ßê ÒÛ æûöö¸ ëþá³¢, -
Ìàöíåé, ÷ûì íîðà¢ æîíê³!
Ø÷ûì ë³âàÿ ñëÿçà
Ñâ³äðóå ñíû ïàýòà¢,
Øòî ñìåõ ê³äàþöü ñâåòó -
Çâûøà ìóæíàñö³ ïðûêìåòó,
²¢ñïû õâàþöü - êàìåòàé,
Ïà âàñòðû³ ëÿçà
Òàíöóþ÷û ç³ ïýòàì...
Õàé ïàíÿñóöü çàòûì
Ç õàðóãâàì³ ñâÿòûì³,
Äû ñóòíàñöü æà íå ¢ òûì,
Õòîöü ØËßÕ çàêðûå äûì -
Óñâåöå ìàëäûì
Àä÷óåì ñ³ë óçäûì:
Ìû çðóøûì ãîðû ç ³ì³ -
Ç ÏÀ×ÓÖÖß Ì² ÒÂÀ² Ì²!

Äàêîð

Âîñü ³ ¢ñ¸, ³ íå ¢áà÷ûì í³êîë³
ßãî âåðøà¢ ãàðà÷ûõ - âà ¢ïîð,
Íîâûõ, ñâåæûõ, ³ Ìóçà ¢ ñïàêîé³,
² ñòà³öü ó áàêó, ÿê äàêîð...
Òîëüê³ ¸í ìîã òàê ðýçê³ÿ ñëîâû
¡ ïðàñòîðó áÿçìåæíà ê³äàöü.
Áûö ïàýò - ³ ïàýò àäìûñëîâû,
Ãðàìàäçÿí³í, ïà ñïðàâàõ â³äàöü.
Ìû ³äç¸ì, ³ àë³æýé íàøà ìýòà,
¨í ðàäêàì³ íàñ áðà¢ ó ïàëîí.
² í³õòî íå çàìåí³öü Ïàýòà -
Êàá òàê ãîðàíà, òàê âîñòðà, ÿê ¸í.
Íå ïàäï³òâàé - ñóìëåíí íå çàã³íå.
×ûì æà ñòàíåì öÿïåð äàðàæûöü?
Áåç Íàðîäíûõ ïàýòà¢, êðà³íà,
ßê òû áóäçåø, íÿø÷àñíàÿ, æûöü?!

Íàäçåÿ

Ðýçê³, ãó÷íû, âÿñ¸ëû, ãàðà÷û,
ßê ãàðîé ñâîé àãîðà¢øû ë¸ñ,
Ïûë óêëà¢øû ¢ Ïðà¢äó þíà÷û,
Òàì, äçå òðýáà, àä ìåðàöü ìîã çäà÷û,
Òû äàðîãàé ³øî¢, ïî¢íàé ñë¸ç.
Õîöü ïàì¸ð - à õóò÷ýé æà çàã³íó¢, -
Áîëü íå âûòðûâà¢
ÁÎ ÆÛ ÒÂÎÉ ÄÀÐ,-
Òû íàø÷àäêàì ÍÀÄÇÅÞ ïàê³íó¢,
Î, ÏßÑÍßÐ, Î ÒÐÛÁÓÍ,
Î, ÁÓÍÒÀÐ!
Ç¸é, ç íàäçåÿé,
óñ¸ æ øàíöà¢ ¸ñöü áîëåé
Ïà äàðîçå öÿðí³ñòàé ïðàéñö³,
Ïåðàñ³ë³öü áÿñ÷àññå ¢ ïàäïîë³,
Ïåðàæûöü íåÿê íàâàëà÷ áîëþ,
Óêëþ÷ûöü Íåñïàòîëüíóþ Âîëþ, -
Êàá ó äóìêàõ àá äçåöÿõ, àá ÄÎË²,
Çíî¢ çìàãàööà -
Çà Ø×ÀÑÖÅ ¢ æûöö³!..

Ìýòà

Íà ïîë³ êðûâàâàãà áîþ,
Äçå ñìåðöü áåç á³íîêëÿ â³äíà,
Ïàýò àõâÿðóå ñàáîþ -
Äà ðýøòû,
äà êðîïë³, äà äíà.

Â³êòàð Äçåìåø (ã. Ïàñòàâû).

Ïà àäóêàöû³ - ýêàíàì³ñò ³ æóðíàë³ñò. Ïðàöàâà¢ ñïåöûÿë³ñòàì àãðàâû òâîð÷àñö³ ¢ Íÿñâ³æñê³ì ³ Áàðûñà¢ñê³ì ðà¸íàõ, çíàõîäç³¢ñÿ íà àäêàçíûõ ïàñàäàõ ó ÑÌ². Çàðàç - íà ¢ëàñíàé ãàñïàäàðöû. Âåðøû áà÷ûë³ ñâåò ó øýðàãó ðà¸ííûõ ãàçåò, ó àáëàñíûì ³ ðýñïóáë³êàíñê³ì äðóêó, à òàêñàìà ¢ øòîòûäí¸â³êó "Ë³Ì", ÷àñîï³ñàõ "Ìàëàäîñöü", "Êðûí³öà", "Íåìàí". Ïåðøûÿ òâîðû áûë³ çìåø÷àíû ¢ "×ûðâîíàé çìåíå" ³ "Çíàìÿ þíîñò³". Ïðàöóþ÷û ¢ öýíòðàëüíûì ðýã³¸íå Áåëàðóñ³, øìàò ðàçî¢ ñóñòðàêà¢ñÿ ç Í³ëàì Ã³ëåâ³÷àì, ñìåðöü ÿêîãà ¢çðóøûëà, ïàäøòóðõíóëà íàï³ñàöü í³çêó âåðøà¢ ñâàåé ñàë³äàðíàé ïàìÿö³ ÿðêàãà âûá³òíàãà, öóäî¢íàãà ÷àëàâåêà.

¨í, ÿê Àëÿêñàíäð Ìàòðîñà¢
Ãðóäçüì³ àìáðàçóðó áÿðý,
¨í - áåäíû, ãàëîäíû, ³ áîñû, -
Õàöÿ ³ ìàðîç íà äâàðý...

Óïà¢øàìó äóõàì ³ âîëÿé
Íå äàñöü àïóñö³ööà ¢ ãðàçü,
¨í áîëü íå àáûäçå í³êîë³,
Ëþáî¢ ìó íàäçåþ ïàäàñöü.

... Ïàýòàì õà÷ó, äçå àïàëà,
Öÿæê³ì ³ øëÿõàì ³ñö³,
Êàá ãîðà ³ áåäà¢ õàïàëà -
Êàá ÌÝÒÀ ñâÿö³ëà ¢ æûöö³!..

Ñöÿã ñóìëåííÿ

Áóäûçì äàïàìàãàå âûéñö³ ç ðýàëüíàñö³ ³ æûööÿ áåç ïàêóò. (ç âó÷ýííÿ àá áóäûçìå)

Ïàýò áóäûñòàì áûöü íå ìîæà,
Ïàýò íà òîå ³ ïàýò,
Øòî êë³÷ áÿäû ÿãî òðûâîæà,
¨í ó àäêàçå çà Ñóñâåò.
Áàëàäû ï³øà¸í ³ îäû,
² âåðøû çëûÿ - íå äëÿ ìîäû,
¡çí³ìàå íà äç³äû íàðîäû;
Òàêîãà íå ñàñòàðàöü ãîäû,
Í³êîìó ¸í íå ãíå ïàêëîí,
Ðàäêîì ¸í ðóøûöü ïåðàøêîäû,
¨í êðýïàñö³ áÿðý ¢ ïàëîí!
... Êàë³ âåê âûòàí÷àíà ìó÷ûöü
Ìàþ äóøó, - õàé êðûå Áîã, -
¨í ðàçíÿâîëåíàñö³ âó÷ûöü,
Ê³äàå íà ô³¸ðä êàëþ÷û,
Äçå ïàõ àçîíó, ñòðàõ ãàþ÷û,
² ÿ òàäû òðóáëþ ¢ ñâîé ðîã;
ß - âîé, ÿ - â³öÿçü, ÿ - ìóæ÷ûíà,
ß ¢ñ¸ çìàãó, ïåðàìàãó,
Êàë³ íàòî ¸ñöü ïðû÷ûíà,
(à ³íøàå ³ íåìàã÷ûìà),
² ñöÿã ñóìëåííÿ çàâåðàãó!

Ïàýò ïàì³æ íåáàì ³ ö³øûí¸é

Ó ì³íóëóþ íÿäçåëþ ¢ ã³ñòàðû÷íà-ìàñòàöê³ì ìóçå³ àäáû¢ñÿ ë³òàðàòóðíû âå÷àð "Ïàì³æ íåáàì ³ ö³øûí¸é", ïðûñâå÷àíû ïàìÿö³ ë³äñêàãà ïàýòà, æóðíàë³ñòà, ïåðàêëàä÷ûêà Ïÿòðà Ðûãîðàâ³÷à Ìàêàðýâ³÷à.

Ãýòàå ³ìÿ äîáðà âÿäîìà ìíîã³ì ë³äçÿíàì, àñàáë³âà ñòàðýéøàãà ïàêàëåííÿ. Êàëÿ òðûööàö³ ãàäî¢ Ï¸òð Ðûãîðàâ³÷ àääà¢ ïðàöû ¢ ðýäàêöû³ ãàçåòû "Óïåðàä" (ïàçíåé - "Ë³äñêàÿ ãàçåòà") ³ íà Ë³äñê³ì ðàäû¸. ßê ïàýò ³ ïåðàêëàä÷ûê ç'ÿ¢ëÿåööà à¢òàðàì òðîõ ê³í³ã. Ïåðàêëà¢ íà áåëàðóñêóþ ìîâó øìàò òâîðà¢ ç ðóñêàé ³ ïîëüñêàé ïàýç³³, íà ðóñêóþ ìîâó - àñîáíûÿ òâîðû áåëàðóñê³õ ïàýòà¢. Äâà ãàäû, ÿê Ïÿòðà Ìàêàðýâ³÷à íÿìà ç íàì³, àëå ¸í ïàê³íó¢ íàì áàãàòóþ òâîð÷óþ ñïàä÷ûíó ç âåðøà¢, ïåðàêëàäà¢ ³ ãàçåòíûõ ïóáë³êàöûé.

Íà âå÷àð ïàìÿö³ ¢ ìóçåé áûë³ çàïðîøàíû ñâàÿê³ ³ ñÿáðû ïàýòà, ïðàäñòà¢í³ê³ òâîð÷àé ³íòýë³ãåíöû³ Ë³äû, à òàêñàìà ãîñöÿ ç Óêðà³íû - ïàýòýñà, ñÿáðà Ñàþçà ðàñ³éñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢ Ë³ðûñà Ì³õàéë³¢íà Ïàñòóõ, ÿêàÿ òàêñàìà áûëà çíà¸ìàÿ ç Ïÿòðîì Ìàêàðýâ³÷àì. Ó ïàìÿøêàíí³ ìóçåÿ áûëà àðãàí³çàâàíà ì³í³-âûñòàâà, ýêñïàç³öûþ ÿêîé ñêëàë³ ïåðàäàäçåíûÿ ¢ ë³òàðàòóðíû àääçåë íåêàòîðûÿ àñàá³ñòûÿ ðý÷û, ÿê³ì³ êàðûñòà¢ñÿ Ï¸òð Ðûãîðàâ³÷ (ó òûì ë³êó ÿãî âÿäîìàÿ "ìàðæîâàÿ" øàïêà), ðóêàï³ñû ÿãî òâîðà¢, ôîòàçäûìê³. Àñíîâíàå ìåñöà íà âûñòàâå çàíÿ¢ ñòîë äëÿ ãóëüí³ ¢ øàõìàòû (ÿê âÿäîìà, Ï¸òð Ðûãîðàâ³÷ áû¢ çà¢çÿòûì øàõìàòûñòàì).

Âÿäîâåö ìåðàïðûåìñòâà, íàâóêîâû ñóïðàöî¢í³ê ìóçåÿ, ê³ðà¢í³ê ë³òàá'ÿäíàííÿ "Ñóêâåööå" ïðû ðýäàêöû³ "Ë³äñêàé ãàçåòû" Àëåñü Õ³òðóí àçíà¸ì³¢ ïðûñóòíûõ ñà ñòàðîíêàì³ á³ÿãðàô³³ Ïÿòðà Ìàêàðýâ³÷à, çà÷ûòà¢ àñîáíûÿ ÿãî âåðøû. Óñïàì³íàì³ àá Ïÿòðû Ðûãîðàâ³÷û ïàäçÿë³ëàñÿ ¢äàâà ïàýòà ßí³íà Ëþöûÿíà¢íà, íåêàòîðûÿ ÿãî ñÿáðû ³ çíà¸ìûÿ. Êîæíû âûñòóïîâåö õàðàêòàðûçàâà¢ ÿãî ÿê æûööÿëþáà, àïòûì³ñòà, àêòû¢íàãà ïðûõ³ëüí³êà çäàðîâàãà ëàäó æûööÿ, ÷àëàâåêà ç øûðîê³ì êîëàì çàö³êà¢ëåííÿ¢ ³ çàõàïëåííÿ¢.

Íàçâà ë³òàðàòóðíàãà âå÷àðà - "Ïàì³æ íåáàì ³ ö³øûí¸é" - ïåðàêëàäçåíû íà áåëàðóñêóþ ìîâó ðàäîê ç âåðøà¢ óêðà³íñêàé ïàýòýñû Ë³ðûñû Ïàñòóõ, ÿêîé òàêñàìà áûëî øòî ñêàçàöü ïðà Ïÿòðà Ìàêàðýâ³÷à.

Ìåíàâ³òà ÿãî ïàìÿö³ ïðûñâÿö³ëà Ë³ðûñà Ì³õàéë³¢íà ñâîé ïðûåçä ó Ë³äó.

- ß ñóñòðàêàëàñÿ ç Ïÿòðîì Ðûãîðàâ³÷àì óñÿãî àäç³í ðàç, - ðàñêàçâàå ïàýòýñà. - Ãýòà áûëî ïàä÷àñ ìàéãî ïðûåçäó ¢ âàø ãîðàä ³ ñóñòðý÷û ç ìÿñöîâûì³ ïàýòàì³ âÿñíîé 2013 ãîäà, ÿêðàç íàïÿðýäàäí³ ÿãî 75-ãàäîâàãà þá³ëåþ. Ï¸òð Ìàêàðýâ³÷ çàñòàâ³¢ñÿ ¢ ìà¸é ïàìÿö³ ÿðê³ì, àäêðûòûì, äóøý¢íûì ÷àëàâåêàì. Àäíûì ç ÿãî ëþá³ìûõ ïàýòà¢, ÿê ³ ¢ ìÿíå, áûëà Ìàðûíà Öâÿòàåâà. ¨í òàäû ñêàçà¢ ìíå, øòî çðîá³öü ïåðàêëàäàì íà áåëàðóñêóþ ìîâó ìà³õ âåðøà¢ ïðà Öâÿòàåâó. Íå âåäàþ òîëüê³, ö³ ïàñïå¢ ¸í ãýòà çðàá³öü.

Ë³ðûñà Ì³õàéë³¢íà çà÷ûòàëà ñâîé âåðø, ïðûñâå÷àíû ïàìÿö³ Ïÿòðà Ìàêàðýâ³÷à (ðàäîê ç ãýòàãà âåðøà, ïåðàêëàäçåíû íà áåëàðóñêóþ ìîâó, âûíåñåíû ¢ çàãàëîâàê àðòûêóëà). Ïðà÷ûòàëà ïàýòýñà ïåðàä à¢äûòîðûÿé ³ ìíîãà ³íøûÿ ñâàå âåðøû, ó òûì ë³êó ç "öâÿòàå¢ñêàãà" ³ íàâàò "ë³äñêàãà" öûêëà¢.

Àëÿêñàíäð ÌÀÖÓËÅÂ²×.

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâàâ³÷ Ñóäí³ê

Çàñíàâàëüí³ê: ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.
Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.
Àäðàñ ðýäàêöû³: 231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.
Àäðàñ äëÿ ïàøòîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢: 231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.
Å-mail: naszaslowa@tut.by

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Àëåíà Àí³ñ³ì, Þðàñü Áàá³÷, Þëÿ Áàæîê, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ïàâåë Ñöÿöêî, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóðø÷ûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.
http://naszaslowa.by/ http://pawet.net/
http://kamunikat.org/ http://tbm-mova.by/
http://nashaslova.mns.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíàé ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.
Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³. 231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23.
Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ "Âûäàâåöòâà äîì ÒÁÌ".
Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 12.12.2016 ã. ó 17.00. Çàìîâà ¹ 2851.
Àá'¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1500 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 1,06 ðóá., 3 ìåñ.- 3,18 ðóá.
Êîøò ó ðîçí³öó: ïà äàìî¢ëåíàñö³.

pawet.net